

A VÁROS

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMÜVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY.

Főszerkesztő:

DR. K. TÓTH MIHÁLY

tanácsnok.

Felelős szerkesztő:

KONGZ ÁKOS

főleváltáros, tb. tanácsnok.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

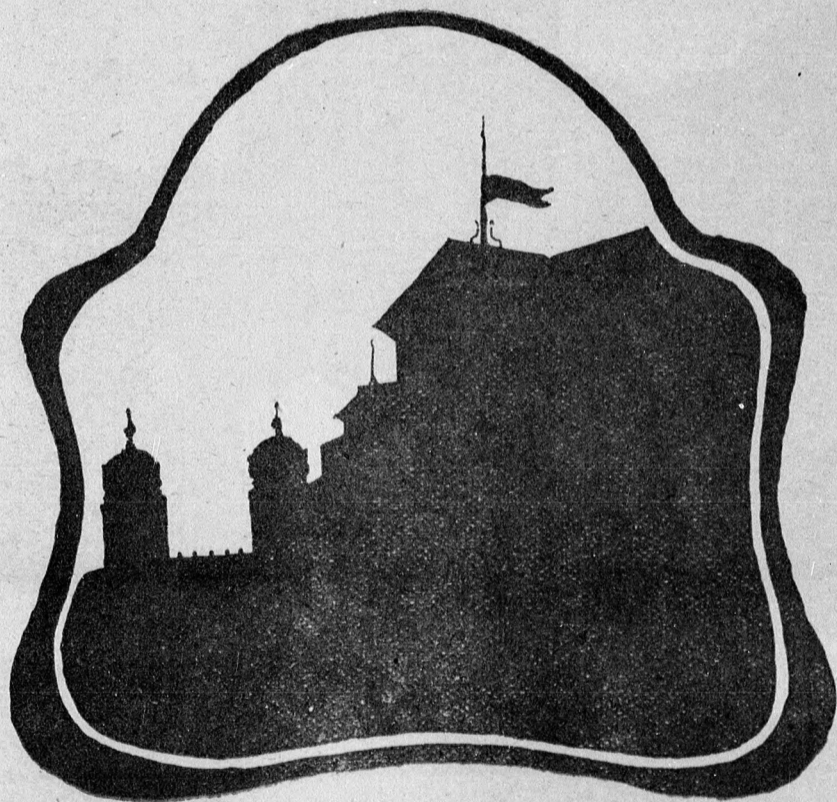
Egész évre . . . 6 korona

Egyes szám ára 20 fillér.

Megjelenik minden hó 1-én
és 15-ik napján.

SZERKESZTŐSÉG:

Városház, Földszint 8. Ide kérjük a kéz-
iratokat.

KIADÓHIVATAL: Városi könyvnyomda-vállalat irodája, mely az elő-
fizetési díjakat és hirdetések felveszi.

Kiadótulajdonos: Debreczen szab. királyi város könyvnyomda-vállalata.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre. . . . 6 kor.
Egyes szám 20 fillér.

Megjelenik minden hó
1-ső és 15-ik napján.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városháza, földszint 8. szám.
Ide kérjük a kéziratokat.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők az elő-
fizetési díjak és hirdetések.

== KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY. ==

Főszerkesztő: Dr. K. TÓTH MIHÁLY tanácsnok. ♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS főlevéltáros, tb. tanácsnok.

Polgármesteri jelentés 1912. évről.

(Folytatás.)

Árvaszék.

Gyámsági és gondnoksági ügyek.

A gyámoltak és gondnokoltak 1912. évi létszámát és vagyoni viszonyait a következő adatok mutatják:

	1911. év végén	1912. évben
Fekvő vagyonnal birt	1699	1809
Kézpénzzel birt	324	260
Kézpénzzel és fekvő vagyonnal birt	172	148
Ingó vagyonnal birt	292	310
Vagyontalan volt	3065	3276
Együtt	5552	5803

Vagyis egy év alatt szaporodott 251-el.
Csupán a gyámoltak létszáma az 1911. év
végén 5552.

Ezekhez jött az 1912. évben:

Fekvő vagyonnal biró	191
Kézpénzzel biró	48
Fekvő vagyonnal és kézpénzzel biró	9
Ingó vagyonnal biró	27
Vagyontalan	414
Együtt	689

Töröltettek a gyámoltak létszámából:

Teljes korúság következtében	266
Nagykorúsítás	32
Férjhezmenetel	39
Halál	26
Törzskönyvezés	35
Utólagos házasság általi törvényesítés	3
Téves bevezetés	13
Kiskorú anyának önjogúvá léte	21
Gyámhatósági illetékesség átruházás	2
Gyámügyviteli szabályzat 233. §-a	1
Együtt	438

A gyámpénztár forgalmának kimutatása az 1912. évről:

	Kézpénz		Péztári letét és értékpapír		Adóslevél		Drágaság érték		Összesen	
	korona	fil.	korona	fil.	korona	fil.	korona	fil.	korona	fil.
1911 dec. 31-én	23,569	65	2.225,150	43	1.066,919	17	5,712	91	3.321,352	16
1912 dec. 31-ig befolyt	2.889,960	55	1.114,006	27	1.373,972	60	1,833	—	5.279,772	12
Együtt	2.813,530	20	3.339,156	70	2.440.891	77	7,545	91	8.601.124	58
1912 dec. 31-ig kiadatott	2.802,031	23	2.282,837	30	79,310	38	75	—	5.164.253	91
1912 dec. 31-én maradt	11,498	97	1.056,319	40	2.361,581	39	7,470	91	3.436,870	67

A gyámoltak és gondnokoltak összes követelése volt 1912 dec. 31-én 3.280.438.80 K
Ezzel szemben a gyámpénztár fedezete 3.437.922.10 K
Tartalék-alap tehát 157,483.30 K

A gyámság alatt levők összes száma 1912. év végén 5803, vagyis 251-el több mint az előző évben.

Csupán gondnokság alatt levők száma az 1911. év végén 109.

Az 1912. évben gondnokság alá helyeztetett 11
" " " " alól felszabadult 2
Az év végén gondnokság alatt maradt . . . 118

A 3308 vagyontalan árvák közül egyházak által segélyeztetik 409

Közsegély nélkül szülőknél és magán jóltevőknél és mint cseléd volt 2850

A „Thereziánumi“ árvaházban neveltetett 22

A „Nőegyleti“ árvaházban neveltetett 27

Az 5803 árva közül iskolaköteles volt 1694

A gyámpénztár az 1912. évben 4-szer vizsgáltatott meg rendes negyedévenként, rendkívüli esetekben többször s azt a bizottság minden alkalommal rendben találta.

A gyámhatóság intézkedései s az árvaszék ügyforgalma a számonkérőszék által két ízben vizsgáltatott.

Beérkezett az 1912. évben 10,488 ügydarab.

Rendőrség.

A központi iktatóba az 1912. év folyamán beérkezett 20,274 ügydarab, ezek 33 darab kivételével mind elintéztettek.

A rendőrbejelentési hivatal által az 1912. évben kiadatott külföldi utlevél 151 darab, szolgálati cselédkönyv 683 darab, külső gazdasági cselédkönyv 122 darab, ideiglenes cselédigazolvány kiadatott 127 darab, mezei munkás igazolvány 77 darab, igazolási jegy 194 darab.

Bejelentés és kijelentési rendes és szállodai akólap beérkezelt 120,515.

Külföldi be- és kijelentési lap beérkezelt 804 darab. Lakásközlés adatott 70,125 esetben.

A belvárosi rendőrkapitányság területén az 1912. évben 31 esetben volt tűz, a kár értéke mintegy 25,876 koronára tehető.

A mezőrendőrkapitányság területén az 1912. évben 20 tüzeset volt, az okozott kár értéke 13,710 korona.

Községi bírósági ügy érkezett
a város belterületén 4006 drb.
A külterületen 291 drb.

Összesen 4297 drb.,

mely mind elintéztetett.

Az 1912. év folyamán a Hortobányon a mátai biztos által kiadott járlatok forgalma a következő volt:

Ló- és marhajárlat kiadatott:

20 filléres 1407 drb.

12 filléres 368 "

Sertésjárlat kiadatott 219 "

Átirás volt 2211 "

Irányítás 757 "

A vásárfelügyelőség által ló- és marhalevél

az 1912. évben kiadatott:

20 filléres 18,593 drb.

12 filléres 6632 "

Sertésjárlat kiadatott:

04 filléres 24,481 "

Átirás volt 87,571 "

Irányítás 15,753 "

Leirási záradék 6469 "

Felügyelet alatti kufár volt 56 "

Egyfogatu bérkocsis 50 "

Kétfogatu bérkocsis 50 "

Talyigás 170 "

Szekeres 91 "

ezeztől piaci helypénz címén befolyt 3470 kor.

A bűnügyi osztályhoz az 1912. év folyamán beérkezett:

5700 rendőri ügy

4093 bűnügy

7171 közrend elleni kih. ügy

179 iparkih. ügy

302 cselédkih. ügy

80 erdei kih. ügy

18 vadászati kih. ügy.

311 mezőrendőri kih. ügy

556 közegészség és köztiszt. kih. ügy

19 állategészségügyi kih.

11 utrendészeti kih.

251 vasárnapi munkasz. ell. kih. ügy

1512 toloncügy

408 balesetügy

összesen: 20,611 darab. A balesetek között 6 halálos kimenetelű volt.

A rendőrfőkapitányság mint elsőfoku iparhatóság által az 1912. év folyamán különböző iparágak önálló folytatására iparigazolvánnyal és iparendélllyel ellátott összesen 607 egyén, ezek által ipardíj címen 6360 korona fizettetett be a házipénztárba, ipariskolai alapra.

Városunkban mintegy 11,000 korona törzsvagyonnal bíró 15 ipartársulat állott fenn az 1912. év folyamán, ezektől az iparos tanonciskola javára 177 korona folyt be a házipénztárba adomány címen.

Azonkívül még 109 olyan egyesület is áll fenn, melyeknek felsőbb helyen megerősített alapszabályuk van.

Az 1912. év folyamán ipariskolai tandíjából 5188 korona, iparos tanonciskola mulasztási büntetéspénzekből pedig 3112 korona folyt be a házipénztárba, szintén ipariskolai alapra.

Munkakönyv 1824 darab adatott ki az 1912. év folyamán.

Közegészségügy.

A közegészségügyi viszonyok jobbak voltak az 1912-ik évben, mint 1911-ben, mert a halálozási szám 147-tel volt kevesebb, a születési szám pedig 118-cal haladta meg az 1911. évet.

Bár az év I-ső felében különösen a légzőszervek hurutos bántalmái nagy mértékben uralkodtak, s e miatt főképen az előre haladott gümőkóros betegségek váltak halálossá, július és augusztus hóban pedig a hasihagymáz és a tápcsatorna körébe tartozó betegségek szaporodtak el, előidézően azokat a nagy meleg okozta rohtadás és tisztátalanság, mégis az év II-ik felében oly nagy mértékben javultak a közegészségügyi viszonyok, hogy erősen tulszárnyalták az 1911. évi állapotokat.

A kolera esetleges fellépése és elterjedése ellen minden praeventiv intézkedés meg volt téve, amit júliusban dr. Blum Ödön közegészségügyi főfelügyelő is ellenőrizett.

Az egész év közegészségügyi viszonyait a következő statisztikai adatok mutatják:

Közegészségügyi személyzet létszáma.

Orvostudorok. 1912. év január 1-sőjén volt 54 orvostudor (51 polgári, 1 nyug. katonai és 2 magángyakorlatot is üző katonai orvos). Az év folyamán szaporodott 4-el, meghalt 1. Az év végén volt a létszám 57.

Hatósági orvosok vannak a fent említett orvosok közül 1 tiszti főorvos, 4 ker. tiszti orvos és Ohat-Telekháza pusztán, gazd. telepen egy megbízott orvos (Tiszacsegéről).

Trachoma-orvosok vannak 2-en a város által alkalmazva.

Bábák (oklevelesek) voltak az év elején összesen 100-an. Az év folyamán gyakorlatot kezdett 7, gyakorlatát beszüntette 4, meghalt 2, a városról eltávozott 6. Az év végén volt a létszám 95.

Hatósági bábák vannak a város területén 4-en, Ohat-Telekháza pusztán gazd. telepen 1, a fenti bábák közül.

Gyógyszerészek. Gyógyszertárat önállóan kezelők (tulajdonosok, gondnok) vannak 12-en, okleveles segédek 16-an, összesen 28-an.

Mentőegyesület.

Kórház és más betegápoló intézet volt a város területén összesen 7, u. m. 3 kórház, 1 gyógyintézettel kapcsolatos tanintézet, 1 magángyógyintézet, 1 járványkórház kizárólag kolerabetegek részére és a m. kir. törvényszéki fogházban a beteg foglyok részére fentartott magánzárkák.

1. **Városi közkórház.** Fentartja Debreczen sz. kir. város. Felszerelt ágyainak száma 300. — Orvosok száma 9, betegápolók száma 1 férfi és

16 nő. Tisztviselő 4 férfi és 1 nő; cseléd, szolgáló munkás stb. 9 férfi és 3 nő.

Napi ápolási díjak 5.—, 2.40 és 2.14 kor.

Ápolatott összesen 4644 beteg. Ápolási napok összes száma 90,051.

Bevétele

ápolási díjakból 215,390 K 13 fillér
egyéb forrásból 110,283 „ 77 „

összesen 325,673 K 90 fillér.

Kiadása 319,876 K 06 fillér.

Betegforgalma.

			összesen
1911. évről maradt	125 fi, 107 nő	232	
1912. évben felvétel	2744 „ 1668 „	4412	
ápolatott összesen	2869 fi, 1775 nő	4644	
gyógyulva elbocsáttatott	135 „ 895 „	2248	
javultan „	1025 „ 532 „	1557	
gyógyulatlanul „	211 „ 110 „	321	
meghalt	151 „ 116 „	267	
1912. év végén maradt	128 fi, 123 nő	251	

A meghaltak közül helybeli lakos 95, idegen illetőségű 172 volt.

2. **Ref. főiskolai kórház.** Fentartja a ref. főiskola, felszerelt ágyainak száma 11. Orvosa van 1. Betegápolója 1 férfi és 1 nő. Cseléd-szolga 1. Bevételt, kiadást nem jegyez. Napi ápolási díj nincs.

Ápolatott összesen 183 beteg. Ápolási napok összes száma 1030.

Betegforgalma (részletezve).

Az 1912. év folyamán felvétel 183 fi beteg.
gyógyultan elbocsáttatott 173 „ „
javultan 10 „ „

3. **Árvaházi kórház.** Fentartja az orsz. tanítói Árvaház. Felszerelt ágyainak száma 20, Orvosok száma 2. Betegápoló 1 nő, cseléd 1 nő. Ápolási díjak nincsenek.

Ápolatott összesen 196 beteg. Ápolási napok összes száma 843.

Bevétele volt 800 kor. Kiadás 1074 kor.

Betegforgalma (részletezve).

			összesen
1911. évről maradt	— fi, 1 nő	1	
1912. évben felvétel	86 fi, 190 nő	195	
gyógyulva elbocsáttatott	82 fi, 107 nő	189	
javultan „	4 fi, — nő	4	
meghalt	— fi, 3 nő	3	

4. **Debreczeni m. kir. bábaképző intézet.** Fentartja a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszterium. Felszerelt ágyainak száma 116, ezek közül 40 tanintézeti ágy. Orvosok száma 4. Betegápolók száma 7 nő. Tisztviselők száma 1 férfi és 1 nő. Cseléd, szolgáló stb. 4 fi, 6 nő. Napi ápolási díjak 2.—, 4.— és 8.— korona.

Ápolatott összesen 993 beteg. Ápolási napok összes száma 19,783.

Bevétele ápolási díjakból 17,426 korona.
 „ egyéb forrásból 98,337 „

összesen 115,763 korona.

Kiadása 115,497 K 41 f.

Beregforgalma.

1911. évről maradt 44 nő beteg.

1912. évben felvétellett 949 „ „

gyógyulva eltávozott 748 „ „

javultan „ 144 „ „

gyógyulatlanul „ 44 „ „

meghalt 20 „ „

1912. év végén maradt 37 beteg. A meghaltak közül helybeli 12, idegen 8 volt.

5. *Láng Szanatóriuma*. Debreczen. Fentartja dr. Láng Sándor (magángyógyintézet). Felszerelt ágyainak száma 17. Orvosok száma 2. Beteg-ápolók száma 3 nő. Cseléd, szolga stb. 2 férfi és 4 nő. Napi ápolási díjak 8—10—12 korona.

Ápolatott összesen 1912. évben 266 beteg. Ápolási napok összes száma 2605.

Bevétele ápolási díjakból 58.140 korona.

Kiadása 50,018 korona.

Betegforgalma (részletezve).

1911. évről maradt — fi, 3 nő ^{összesen} 3

1912. évben felvétellett . . . 139 „ 124 „ 263

gyógyulva elbocsátatott . . . 128 „ 115 „ 243

javultan „ 2 „ 3 „ 5

gyógyulatlanul „ 4 „ 6 „ 10

meghalt „ 3 „ 1 „ 4

1912. év végén visszamaradt 2 „ 2 „ 4

A meghaltak közül helybeli lakos 3, idegen 1 volt.

6. *Járványkórház*. Debreczen. Fentartja Debreczen sz. kir. város, kizárólag kolerabetegek részére. Felszerelt ágyainak száma 24. Orvosokról, ápolókról szükség esetén gondoskodik. 1912. évben egy beteg sem volt.

7. *M kir. törvényszéki fogházban* beteg foglyok számára fentartott *magánzárkák*. Fentartja a m. kir. igazságügyi tárcza. A betegeket gyógyítja a törvényszéki orvos; de sem felszerelt ágyak, sem külön osztály, sem ápolók nincsenek. Egyes — súlyosabb — esetekben a betegek a közkórházba szállíttatnak.

Az 1912. évben ápolatott összesen 241 beteg. Ápolási napok összes száma 3203.

Népesedés. Élve született a város bel- és külterületén:

Református	1139 fi, 1074 nő, együtt 2223, ezek közül törvénytelen 131 fi, 163 nő, együtt 267
R. kath.	288 „ 283 „ „ 571, „ „ „ 44 „ 55 „ „ 99
G. kath.	57 „ 54 „ „ 111, „ „ „ 19 „ 12 „ „ 31
G. keleti	2 „ — „ „ 2, „ „ „ — „ — „ „ —
Ágostai evang.	16 „ 11 „ „ 27, „ „ „ 2 „ 2 „ „ 4
Izraelita	140 „ 128 „ „ 268, „ „ „ 11 „ 14 „ „ 25
Baptista	2 „ 2 „ „ 4, „ „ „ — „ — „ „ —
Egyéb (külföldi)	9 „ 9 „ „ 18, „ „ „ — „ — „ „ —

Összesen: 1663 fi, 1561 nő, együtt 3224, ezek közül törvénytelen 207 fi, 219 nő, együtt 416

Hatósági orvosok (a 4 ker. tisztí orvos) városi alkalmazottak és szegények közül gyógyítottak összesen 3516 beteget és pedig:

I. ker. t. orvos 670 járó, 128 fekvő, összesen 798

II. „ „ „ 286 „ 205 „ „ 491

III. „ „ „ 597 „ 147 „ „ 744

IV. „ „ „ 1137 „ 343 „ „ 1483

Trachoma-orvosok 1912. évben gyógykezelték összesen 274 trach. beteget.

Hatósági bábák 1912. év folyamán egy szegény szülönőnek sem nyújtottak segítséget.

Mentő egyesület egészségügyi szolgálatot 1038 esetben teljesített.

Védhímlő oltást sikerrel teljesített a 4 ker. tisztí orvos: első oltást 1908, újra oltást 2072, Ohat-Telekháza pusztán a megbízott orvos első oltást 32, újra oltást 16, összesen 4218 esetben. Magán orvosok 143 alkalommal oltottak. Beoltott tehát összesen és sikerrel 3361 egyén.

Fertőző betegségek 1912. évben.

	maradt megbetegült	meggyógyult	meghalt	maradt
R. toroklob	6	93=99	80	11 8
Vörheny . . .	15	222=237	191	30 16
Hökhurut . .	4	181=185	153	5 27
Kanyaró . . .	—	128=128	109	1 17
Báránymély	—	33=33	31	1 1
Hasihagymáz	10	68=78	63	13 2
Fültömírgylob	—	32=32	31	— 1
Vérhas	—	4=4	4	— —
Járv. agygerinczlob	1=	1	1	— —
Gyermekágyi láz	25=	25	20	5 —

eltávozott

Trachomás 254 20=274 5 4 265

Nevezetesebb halál okok.

az összes halálozás
százaléka

Héveny ragályos betegségek . . . 71 3·45

Gümőkór 330 11·20

Rák 62 3·02

Görcsök (gyermekéknél) . . . 194 9·45

Bélhurut 214 10·42

Erőszakos halál (baleset folytán) 45 1·71

„ „ (öngyilkosság) 44 1·65

„ „ (gyilkosság) . . . 2 0·09

Nem orvosoltattak.

7 éven alól 38, 7 éven felül 31 egyén.

Halva született a város bel- és külterületén:

Református	48	finemü,	31	nőnemü,	együtt 79,	ezek közül törvénytelen	8	finemü,	12	nőnemü,	együtt 20
R. kath.	9	"	14	"	" 23,	"	3	"	3	"	" 6
G. kath.	2	"	7	"	" 9,	"	1	"	4	"	" 5
Ágostai evang.	—	"	1	"	" 1,	"	—	"	—	"	" —
Baptista	—	"	1	"	" 1,	"	—	"	1	"	" 1
Izraelita	4	"	5	"	" 9,	"	1	"	2	"	" 3

Összesen: 63 finemü, 59 nőnemü, együtt 122, ezek közül törvénytelen 13 finemü, 22 nőnemü, együtt 35

Halálozás.

Meghalt a város bel- és külterületén:

Református	694	fi,	712	nő,	együtt 1406,	születés 2223,	szaporodás 817
R. kath.	187	"	216	"	" 403,	" 571,	" 168
G. kath.	51	"	28	"	" 79,	" 111,	" 32
G. keleti	6	"	6	"	" 12,	" 2,	" —
Ágostai evang.	16	"	16	"	" 23,	" 27,	" 4
Baptista	2	"	1	"	" 3,	" 4,	" 1
Izraelita	78	"	48	"	" 126,	" 168,	" 142
Egyéb (külföldi)	—	"	—	"	" —,	" 18,	" 18

Összesen: 1034 fi, 1018 nő, együtt 2052, születés 3224, szaporodás 1172

Összes születés 3224, születési arányszám, 92 ezer lakost véve fel, 35·08 promill.

" halálozás 2052, halálozási " 92 " " " " 22·28 "

Szaporodás 1172, szaporodási " 92 " " " " 12·80 "

Halálozások kimutatása vallás, nem és kor szerint.

Kor szerint	Reform.		R. kath.		G. kath.		G. keleti		Ág. ev.		Izraelita		Baptista		Összesen		Fi-nő Összesen
	fi	nő	fi	nő	fi	nő	fi	nő	fi	nő	fi	nő	fi	nő	fi	nő	
1 hónapig	65	83	18	20	4	2	—	—	2	—	9	4	—	—	98	109	207
1—2 "	24	18	8	6	3	3	1	2	—	—	1	6	—	—	37	35	72
2—3 "	18	19	8	6	1	1	—	—	1	—	2	—	—	—	30	26	55
3—6 "	54	37	12	19	7	1	—	—	—	—	4	3	—	1	77	61	138
6—12 "	46	52	12	16	3	3	1	3	1	1	6	3	—	—	69	78	147
1—5 évig	70	69	18	23	7	4	1	—	—	1	6	6	1	—	103	103	206
5—7 "	5	12	4	4	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	10	18	28
7—10 "	14	11	2	5	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	18	16	34
10—15 "	10	15	4	6	—	1	1	—	—	—	4	—	—	—	19	22	41
15—20 "	22	35	11	11	1	1	1	—	—	—	4	2	—	—	39	49	88
20—25 "	22	26	8	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	29	62
25—30 "	10	19	4	7	1	—	—	—	—	—	2	1	—	—	18	28	46
30—35 "	22	22	8	8	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	35	31	66
35—40 "	23	31	10	4	1	2	—	—	1	1	1	1	—	—	36	39	75
40—45 "	21	15	3	7	4	1	1	—	—	—	5	—	—	—	34	23	57
45—50 "	34	15	11	6	1	1	—	—	—	—	1	4	—	—	47	26	73
50—60 "	67	56	14	26	4	5	—	—	4	—	9	3	—	—	98	90	188
60 éven felül	167	177	32	39	8	2	—	—	5	2	20	13	1	—	233	234	467
100 " "	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Összesen:	694	712	187	216	51	28	6	6	16	7	78	48	2	1	1034	1018	2052
	1406		403		49		12		23		126		3		2052		

Nem orvosoltattak

7 éven alól 29 5 2 — — 2 — 38

7 éven felül 24 5 — — 1 1 — 31

Erőszakos ha-

lállal mult 60 23 2 2 3 1 — 91

Halva talált.

1 — — — — — — 1

	fn.	nn.	fn.	nn.	fn.	nn.	fn.	nn.	fn.	nn.	fn.	nn.	fn.	nn.
Halva szül.	48	31	7	24	2	7	—	—	—	1	4	5	—	1
	79		31		9		—		1	9			1	
Vetelt	115		33		15		—		7	20			—	
Halottkémlés														
teljesített 1600			459		103		12		31	155			4	
														2364

Házasságra lépték.

Református vallásu	397
R. katolikus "	56
G. katolikus "	5
Ágostai evang. "	3
Izraelita "	60
Vegyes "	205
Összesen	756 pár.

Városi közkórház.

Kórházunk orvosi karában a múlt évben nagy változás történt; dr. Horváth Károly kórházi főorvosunk megrongált egészségére való tekintetből hosszabb szabadságra ment, helyettesévé a főispán ur öméltsága dr. Gálbory Sámuel gyakorló orvos urat nevezte ki, aki azóta meglegedésre s a legnagyobb szorgalommal ma is vezeti a közkórház buja- és bőr-osztályát; ugyancsak a főispán ur öméltsága kinevezte tiszteletbeli közkórházi főorvossá az én ajánlatomra dr. Szenes Zsigmond és dr. Horváth Arthur gyakorló orvosokat, előbbi, a ragályos osztály, utóbbi, az elme-osztály vezetésével bizta meg, s egyuttal dr. Horváth Arthur orvos urat az intézetben előforduló hullák boncolásával is megbizta, ki mint törvényszéki orvos e tekintetben teljes szakértelemmel rendelkezik.

A közkórházban az ingyenes rendelést is be akarom hozni, mert ez a nagyobb városi kórházakban mindenütt be is van vezetve; amidőn ezt egy hónapi működés után — dacára, hogy végtelen sokan látogatták — be kellett szüntetni, mert a belügym. ur öméltsága érthetetlen okból ismételt felterjesztésem dacára sem engedélyezte.

A kórház forgalma 1912. évben az ápolási napokban nagy visszaesést mutat, mert míg 1911. évben 4702 beteget ápolunk 108,267 ápolási nappal, addig 1912. évben 4644 beteg után 99,051 ápolási napot csináltunk, — így természetes a bevételünk tetemes csökkenést mutatván, szükségképen be kellett állani a deficitnek, mely circa 40,000 koronát tett ki s teljesen megakadt volna működésünk, ha a tekintetes Tanács ismert jóindulatából a város házipénztára ki nem segít zavaros helyzetünkben. Így a legnagyobb takarékoskodásunk dacára zárszámadásunk nagy deficitet mutat ki, és sok kedvező év kell ahhoz, hogy ezt a deficitet a közkórház letörleszthesse és ismét a régi egyensúly helyre álljon.

A sebészeti-osztály és elme-osztályokat a múlt évben a tekintetes Tanács kibővítette, előbbi egy állandó barak felállításával, utóbbi az osztályok megnagyobbításával s így most már, különösen a sebészeti osztályon elegendő férő hely van s a mai hygiénának megfelelőleg a tiszta sebészeti betegek teljesen elkülöníthetők a genyes betegektől, ugyszinte az elme-osztályokon több beteg helyezhető el. Természetes dolog, hogy ez a közhórház kiadását aránytalanul emeli, eltekintve a személyzet szaporodását (1 orvos 2 ápoló) mely maga is tekintélyes összeg, több oly kiadások merülnek fel, melyek eddig nem voltak; s dacára a költséges barak felépítésének a többi osztályokon ezáltal semmi sem lett segítve.

Épen ezért óhajtandó, hogy az új kórház minél előbb fölépüljön, melyben a betegek az orvosi tudomány magas színvonalán álló követelmények megfelelőleg gyógykezelhetők legyenek.

Közkórházunk beteg forgalma legnagyobb volt jan., febr., márc., ápr., nov., dec., hónapokban; legkevesebb máj., jun., jul., aug., hónapokban; a betegek közül helybeli volt 1201, vidéki 3443, fi-beteg 2869, nő-beteg 1775; legnagyobb belgyógyászat, sebészet, bőr és bujakór, szemészet és végre elme-osztály; ez idő szerint csak a belgyógyászat és bujakóros osztály bizonyult szüknek; a többi osztályokon egész éven keresztül elég kényelmesen voltak a betegek elhelyezve.

Különben a betegforgalmat a mellékelt kimutatás igazolja.

A belgyógyászatban a leggyakoribb betegségek voltak: tüdővész 161 esetben, 47 esetben halállal végződve, azután a légzőszervek; idegrendszer betegségei; hevenyfertőző betegségek közül hasi hagymáz 26 esetben, 10 esetben halállal végződve, vörheny 38 esetben, 8 esetben halállal végződve, kanyaró, roncóló-toroklob, szamarhurut acut mérgezés 71 esetben, 12 esetben halállal végződve, legnagyobb részt lügmérgezés.

A bőr- és bujakóros osztályon bujakór 411 esetben, 1 esetben halállal, kankó 377 esetben, lágyfekély 145 esetben, bőrbetegségek közül rüh 198 esetben, eccema voltak a gyakoriabbak.

Sebészeti osztályon sérvek, görvélykoros mirigyek, álképletek, törések, ficamok, zuzott sebek.

Szemészeti osztályon kötőszövet, látóideg szivárvány, rechartya-gyulladás, glaucoma betegségek, trachoma 51 esetben, szemtakár 6 esetben.

Műtéteket végeztek a sebészeti osztályon

1200 esetben, bujakóron 275 esetben, szemészetben 70 esetben; a belgyógyászatban is voltak kisebb műtétek, tályognyitás mellüri és hascsapolás, bázsingtágítás, gyomor- és hólyagmosás, intubatio, oltás, görcsövi és vegyi vizsgálatok.

Kórházunkban meghalt 151 férfi és 116 nő.

Kórházi bizottsági ülés 5 volt, melyben a kórházat érintő ügyek, kórházi költségeloirányzat és zárszámadás tárgyaltattak.

A kirendelt kórházi bizottsági tagoknak egy része kórházunkat meglátogatta, lényeges hibákat nem észlelt; a kórházi pénztár, habár késedelmesen is, teljesítette fizetési kötelezettségét,

mert úgy a nemes várostól, mint az államtól, kaptunk kölcsönösszegeket.

Az ápolási díjak sürgetései rendes időben eszközöltettek, kétes követelésünk nincs.

A pénztár és raktár az egész kórház rendes időben megvizsgáltatott s minden esetben rendben találtatott. Az épületek jókarban tartásáról kellő gondoskodás tétetett meg.

Az élelmezés ellen egész éven át lényegesebb kifogás nem merült fel.

Halálozás sem az orvosi, sem a tisztviselői karban nem fordult elő.

Összesített kimutatás

a közkórház betegforgalmáról az 1912. évben.

Osztály	Maradt múlt évről		Felvétetett		Ápoltak összeg		Összesen	Elbocsátatott						Meghalt		Kórházban maradt		Ápolási napok száma	Jegyzet	
	fi	nő	fi	nő	fi	nő		gyógyulva		javulva		gyógyulatlan		összesen	fi	nő	fi			nő
								fi	nő	fi	nő	fi	nő							
Szemészet	2	5	116	91	118	96	214	55	49	53	40	4	2	203	—	—	6	5	6002	
Sebészet	42	22	1010	355	1052	377	1429	547	118	388	139	50	20	1337	23	12	39	18	28505	
Elmekór	4	4	57	41	61	45	106	13	11	17	9	17	20	87	10	1	4	4	7029	
Buja- és bőr-osztály .	32	45	742	469	756	514	1270	447	346	224	117	36	7	1177	3	3	46	41	26685	
Bel- és ragályos-oszt.	45	31	837	712	882	743	1625	291	301	343	227	99	61	1322	115	100	33	55	30830	
Összesen	125	107	2744	1668	2869	1775	4644	1353	895	1025	532	211	110	4126	151	116	128	123	99051	

Középitkezés 1912. évben.

Városunkban a köz- és magánépitkezések száma 1912. év folyamán az országos pénzügyi válság nyomása alatt lehető mérséklésre redukáltatott.

Az állam által az 1904. évi XIV. törvény-cikk 7. §-ával engedélyezett beruházási hitel terhére 1911. évben építés alá vett Debreczen—h.-pályi—Pocsaj—diószegi utépités csaknem egészen bevégeztetett.

Ugyancsak az állam Hajdu vármegye debreczeni székház épületét tető alá hozatta.

A Széchenyi-utfélen a város által adományozott siketnémaintézeti telken 3 emeletes internátus épített, illetve fedél alá hozatott.

A város a Piac-utca 26—28. számú telkén bazárszerűleg épített kettős bérházát szintén tető alá hozatta.

Ugyancsak az 1911-ik évben megkezdett Nyulás-laposi vasbeton szerkezetű barak épületek elkészültek.

A városi vízmű telepen a gép- és szivattyuház és egy különálló lakás fedél alá hozatott, ugyancsak a nagyerdőn a vasbeton szerkezetű víztorony szintén fedél alá hozatott.

A helybeli református egyház által 1911-ik évben fedél alá hozatott 3 emeletes püspöki palota, illetve bérház felépített.

A debreczeni kereskedelmi és iparkamara

Deák Ferenc- és Verbőczy-utcák sarkán 4 emeletes palotáját felépítette.

Ugyancsak 3 emeletes palotát épített magának Szent-Anna- és Varga-utca sarkán az Ipar- és kereskedelmi-bank is.

A város a Pallag-pusztai Szilcz-féle bérleti tagján istállót, cselédlakot és uri lakást épített.

Végül a város az összes városi épületek, iskolák és laktanyák, utcai kutak évi fentartását eszközölte. Új furott kut létesült a Bocskai-téren.

Magánosok részéről lakház épült téglából 256, vályogból 16 helyen, toldalékos építkezés, épület átalakítás, kerítkezés történt 417 esetben.

Végleges utcai kőburkolattal láttattak el:

Jókai-utca	4862·17 m ² területen
Késes-utca	4138·50 m ² „
Bocskai-téren a DMKE építkezés miatt újköböl .	1759·04 m ² „
Együtt:	10,759·71 m ² „

Fejkőburkolat készült:

Piac-utca 10—12. sz. házak előtt 373·60 m² területen.

Kockakő burkolat javított:

Széchenyi-utcán	188·82 m ² területen
Deák Ferenc-utcán	110·— „ „
Battyány-utcán	25·50 „ „

Kossuth-utcán	371·52 m ³ területen
Sas-utcán	22·71 „ „
Összesen:	718·55 m ² területen

Hatvan-utcán	39 40 „
Szent-Anna-utcán	25·60 „
Összesen:	242·50 m ² ter.

Terméskő burkolatok az utcai vízfolyások rendezése végett átrakattak:

Csapó-utcán	3167·10 m ²
Ajtó-utcán	1346·31 „
Honvéd-utcán szab. miatt	1191·25 „
Nyugoti-utcán	3873·40 „
Arany János-utcán.	575·85 „
Külső vásártéren	1209— „
József kir. herceg-utcán	399— „
Széchenyi-utcán	4910·23 „
Salétrom-utcán	1421·53 „
Petőfi-téren	1269·90 „
Piacon	909·17 „
Raktári uton.	2958·40 „
Homokkert-soron	1426·50 „
Szent-Anna-utcán	840— „
Deák Ferenc-utcán	613·75 „
Homokkert felüljárón	442·75 „
Kandia-utcán	385·05 „
Bocskai-téren átrakás	971— „
Vilmos huszár laktanyánál	1304·10 „
Dégenfeld-téren	290·62 „
Összesen:	29,804·91 m ²

Kisebb terméskő burkolat javítás történt:

Rákóczi-utcán	10— m ²
Honv. husz. lakt. mellett	121— „
Kazinczy-utcán	14·25 „
Szappanos-utcán	11·55 „
Péterfia-utcán	65— „
Hadhazi-utcán	33·85 „
Füvészkert-utcán	10— „
Hatvan-utcán	667·95 „
Mester-utcán	7·50 „
Nyugati-u. mázsah. mellett	496— „
József kir. herceg-utcán	399— „
Szepességi-utcán	161·45 „
3. sz. vasuti uton	240— „
Attilatéren	193— „
Varga-utcán	45·60 „
Czegléd-utcán	42·80 „
Rakovszky-u. átjáró	17·50 „
Kigyó-utcán	21— „
Kossuth-utcán	38·94 „
Burgundia-utcan	64— „
Domb-utcán	80·80 „
Összesen:	2741·19 m ² ter.

Klinker téglajárda javított új téglával:

Csapó-utcán	67·50 m ²
Péterfia-utcán	76·50 „
Egyháztéren	33·50 „

Klinker téglajárda javított ócska téglával.

Szappanos-utca	32·20 m ²
Péterfia-utca	133·70 „
Egyháztéren	44·50 „
Mester-utcán	171— „
Összesen:	381·40 m ² ter.

Téglajárda javított új vastéglával.

Csapó-utcán	215·12 m ²
Árpád-téren	122·40 „
Sámson-utcán	65— „
Sarok-utcán	45— „
Diószegi-utcán	59·30 „
Rákóczi-utcán	44·10 „
Péczeli-utcán	48— „
Kut-utcán.	76·25 „
Nyil-utcán	137— „
Homok-utcán	25·20 „
Pereces-utcán	8·96 „
Kölcsey-utcán	38·55 „
Eötvös-utcán	57·45 „
Agárdi-utcán	43·68 „
Faragó-utcán	82·80 „
Maróthi-utcán	31·02 „
Busi-utcán	28·80 „
Hadház-utcán	79·20 „
Gyöngyvirág-utcán	63·75 „
Egyház-téren	44·28 „
Kertész-utcán	15— „
Görbe-utcán	10·50 „
Kar-utcán	15— „
Hortobágy-utcán	92·65 „
Hatvan-utcán	134·50 „
Bundi-utcán	16·25 „
Mester-utcán	113·70 „
Cserepes-utcán	134·72 „
Vendég-utcán	50·20 „
Honvéd-utcán	37·50 „
Jókai-utcán	122·16 „
Simonffy-utcán	110— „
Hal-utcán	47·19 „
Külvásár-téren	18— „
József k. h.-utcán	179— „
Arany János-utcán	27·20 „
Szepességi-utcán	48— „
Kápolnási-utcán	77·44 „
Teleki-utcán	250·60 „
Battyány-utcán	67·05 „
Czegléd-utcán	32·76 „
Rakovszky-utcán	36·60 „
Bercsényi-utcán	143·75 „
Pacsirta-utcán	88·50 „
Monostor-utcán	18·74 „

Kandia-utcán	234— m ³
Zápolya-utcán	103·56 „
Lorántffy-utcán	88·50 „
Dégenfeld-téren	84·59 „
Összesen:	3713·52 m ² ter.

Járda javítottatott ócska téglával.

Csapó-utcán	208·90 „
Árpád-téren	67·50 „
Sarok-utcán	79·40 „
Rákóci-utcán	60·44 „
Kölcsey-utcán	80·70 „
Pereces-utcán	42·40 „
Sámson-utcán	39·60 „
Eötvös-utcán	153·20 „
Maróthi-utcán	53·25 „
Hadház-utcán	38·40 „
Virág-utcán	67·58 „
Diószegi-utcán	75·10 „
Kut-utcán	309·75 „
Nyil-utcán	181·05 „
Homok-utcán	30·60 „
Szappanos-utcán	58·50 „
Busi-utcán	52·50 „
Nagy Sándor József-utcán	81— „
Gyöngyvirág-utcán	16·50 „
Péterfia-utcán	15·10 „
Egyház-téren	55·10 „
Kertész-utcán	22·05 „
Görbe-utcán	27·30 „
Kar-utcán	30·75 „
Hortobágy-utcán	138·65 „
Hatvan-utcán	25·50 „
Bundi-utcán	27— „
Garai-utcán	275·50 „
Cserepes-utcán	337·50 „
Vendég-utcán	99·20 „
Honvéd-utcán	89·55 „
Jókai-utcán	116·58 „
Hal-utcán	21— „
Simonffy-utcán	106·63 „
József k. herceg-utcán	106·50 „
Arany János-utcán	68·66 „
Szepességi-utcán	92·90 „
Külvásár-téren	10— „
Kápolnási-utcán	40·50 „
Vörösmarty-utcán	58·21 „
Teleki-utcán	152·15 „
Varga-utcán	51·25 „
Battyányi-utcán	91·39 „
Czepléd-utcán	63·75 „
Bercsényi-utcán	89·10 „
Kigyó-utcán	79·10 „
Pacsirta-utcán	167— „
Monostor-utcán	29·25 „
Kandia-utcán	43·50 „
Zápolya-utcán	94·19 „
Lorántffy-utcán	164·95 „

Városház-utcán	129·27 m ³
Dégenfeld-téren	109·89 „
Dobó-utcán	231— „
Összesen:	4952·24 m ² ter.

Éltéglával ujsatorna beömlő körül kövezve lett:
összesen 28 utcában 79 helyen 499·60 m² ter.

Éltégla burkolat javítottatott:

Csapó-utcán	192·35 m ²
Péczeli-utcán	15— „
Árpád-téren	41·85 „
Sarok-utcán	26·25 „
Faragó-utcán	25— „
Maróthi-utcán	44·45 „
Veres-utcán	36·07 „
Hadház-utcán	63— „
Diószegi-utcán	17— „
Kut-utcán	127— „
Nyil-utcán	83·50 „
Homok-utcán	91·05 „
Szappanos-utcán	10·50 „
Leány-utcán	20·25 „
Gyöngyvirág-utcán	26·50 „
Péterfia-utcán	134·89 „
Egyház-téren	274·10 „
Görbe-utcán	25·50 „
Kar-utcán	21·75 „
Hortobágy-utcán	26·10 „
Hatvan-utcán	85·70 „
Bundi-utcán	22·20 „
Garai-utcán	23·90 „
Cserepes-utcán	155·50 „
Vendég-utcán	53·35 „
Honvéd-utcán	11·35 „
Jókai-utcán	46·45 „
Szepességi-utcán	8— „
Simonffy-utcán	33·10 „
Kápolnási-utcán	5— „
Jézsef kir. herceg-utcán	30— „
Külvásár-téren	47·60 „
Miklós-utcán	30·60 „
Teleki-utcán	99·90 „
Czepléd-utcán	3·75 „
Rakovszky-utcán	30— „
Kigyó-utcán	36·45 „
Pacsirta-utcán	71·89 „
Monostor-utcán	27·20 „
Kandia-utcán	875·45 „
Zápolya-utcán	21·45 „
Ötmalom-utcán	13·95 „
Lorántffy-utcán	37·40 „
Szinház-udvaron	5— „
Magoss-utcán	5— „
Dégenfeld-téren	29·30 „
Bocskai-téren	16— „
Összesen:	3118·51 m ² ter.

Aszfaltgyalogjáró készült újonnan:

Hatva-u. és Egyháztér sarkán épült bérpalota mellett	332·06 m ² ter.
Deák Ferenc- és Verböczy-u. sar- kán, a kereskedelmi és ipar- kamara új palotája mellett	241·26 „ „
Összesen:	573·32 m ² ter.

Külterületi utakon köút készült:

1. A Létai-uton új köből	2986·93 m ² területen
Ugyanott ócska köből	757·— „ „
Létai uton összesen	3743·93 m ² területen
1790 m. hosszan.	
2. 86. sz. uton épült új köből	355·61 „ „
76·90 m. hosszan,	

Együtt összesen: 4099·54 m² területen
1·867 kilométer hosszú új út.

Az összes külsőségi átvezetők és hidak ki lettek javítva.

Új hid készült a köntösgáton az egri-ut 3·735 kilométer szakaszán, a körkemencéhez vezető Klinker-uton 8 méter hosszban, 2 méter nyílással.

Új beton átvezetők épült a Létai-uton, a tiszafüredi-ut 26/37. és 38/39. kilométeren 3 helyen, Veréb-dűlőn, 38. számú kishegyesi uton a szegényház kapubejárója alatt és a debreczen—tokaji-ut 2·900 kilométeren az ott levő vizállás levezetésére.

Törvényhatósági utadó befolyt 1912-ik év folyamán 178,981 K 10 f.

Utépítés.

Az államépítészeti hivatal jelentése szerint a sz. kir. város területén fekvő debreczen—hosszupályai tvh. közút 5·264—13·1 klm. közt fekvő szakaszának építése 1912. évben befejeztetett s a közforgalomnak átadatott.

A kövezetvám jövedelme és kiadása az 1912. évben.

Debreczen sz. kir. város kövezetvámjövedelme volt 1912. évben 203,177·21 K, ebből a vasuton beszedett összeg 149,435·39 K, a sorompónál beszedett összeg 53,741·21 K. A kövezetvám utak fenntartására és építésére kiadott összeg 138,971·— K.

Városi üzemek.*Városi világítási vállalat.*

A világítási vállalat vagyona 1912. év végén 3.571,232 kor. 23 fill. összes terhei pedig . . . 2.203,481 „ 69 „
tettek ki.

Pénztárforgalom 4.389,442 kor. 55 f, tiszta haszon pedig 332,684 kor. 32 fill. volt.

Ezen kedvező eredmény lehetővé teszi, hogy a világítási vállalat 1913-ban már 100,000 koronával járuljon hozzá tiszta hasznából a városi házipénztár kiadásaihoz.

A vállalat szolgálatában 1912-ben 232 egyén állott, kiknek keresete összesen 281,730 korona 99 fillér volt.

Összesen termeltünk 2.331,050 m³ gázt, illetve 3.066.436 kwóra villamos áramot.

A gáz előállítása köbméterenkint 10·811 fillérbe, a villamos áramé kwóránként 20·3 fillérbe került.

Utcavilágításra 448,188 m³ gázt és 131,606 kwóra villamos áramot szolgáltatunk.

1912-ben megkezdődött a villam-telep újabb kibővítése 1 drb. 3000 lóerős gőzturbódynamóval, vele kapcsolatosan egy Worthington rendszerű vas hűtőtorony, két új gőzkazán felállítása, mesterséges huzat-berendezés, a gép- és kazánház épületének megnagyobítása és a vele kapcsolatos egyéb létesítmények. Hálózatunk is lényegesen bővült, amennyiben a külsőségek is lassankint mind bevonatnak a villamos hálózatba.

Városi nyomda.

A nagymultu és reményteljes jövőjű városi nyomda nagyobb arányú fejlődését a helyiségek szűk és alkalmatlan volta akadályozta s mindinkább érezhetővé válik annak szüksége, hogy e kiváló városi vállalat megfelelő helyiségben nyerjen elhelyezést.

Dacára azonban az említett akadálnak, a városi nyomda a múlt évben is örvendetesen emelkedő irányban működött.

A felügyelő-bizottság 12 ülést tartott s azonkívül a felügyelő-bizottság tagjai több ízben megjelentek a nyomda helyiségében s személyesen győződtek meg a vállalat helyes vezetéséről és működéséről.

A vállalatnak 1912. évben 64 alkalmazottja volt, kik közül tizen nyugdíjjogosult állandó munkások.

Az üzletmenet zavartalan és kifogástalan volt. A forgalom adatai a következők:

A 236,577 K 46 f üzleti forgalomból magánosok részére készült 197,480 K 50 f értékű nyomtatvány, Debreczen szab. kir. város részére 35,462 K 99 f értékű nyomtatvány. Az ingyenes nyomtatvány értéke 3633 K 97 f.

Az 1912. évi tiszta nyereség 42,161 kor. 50 f-ben állapított meg, melyből a város házipénztárába 15,000 K szolgáltatott be s a rendes tartalékalaphoz szintén 15,000 kor. csatoltatott, miáltal a rendes tartaléktőke 160,000 koronára emelkedett.

Erdészeti.*I. Fatermelés az erdőségeken.*

Az erdőségeken a favágatás megkezdődött november 1-én és bevégeztetett március végével, a raktározás pedig tartott április hó közepéig.

Az évi favágatás két helyre lett megosztva és pedig az Apafáján és Halápon.

a) *Apafáján.*

Vágatott hasított tölgyfa 3549 öl, hasított nyárfafa 32³/₄ öl, I. oszt. botfa 393²/₄ öl, II. oszt. botfa 830 öl, hosszú akácfa 498 csomó, fejfa 521 drb. Ezen faanyag beraktározva lett. Hasított tölgy 4117³/₄ öl, hasított nyárfafa 55 öl, I. oszt. botfa 466 öl, II. oszt. botfa 927 öl, karám karó 8 öl, husvágó tőke 5 drb.

b) *Halápon.*

Vágatott hasított tölgyfa 7081³/₄ öl, hasított nyárfafa 227²/₄ öl, I. oszt. botfa 284²/₄ öl, II. oszt. botfa 2181¹/₄ öl. Ezen faanyag beraktározva lett: hasított tölgy 6180 öl, hasított nyárfafa 223¹/₂ öl, I. oszt. botfa 244 öl, II. oszt. botfa 1835²/₄ öl, karám karó 23 öl.

A két vágástéri fakészlet beraktározás után kitesz:

Hasított tölgy 10,297 és ³/₄ öl, hasított nyár 278 és ¹/₂ öl, I. oszt. botfa 710 öl, II. oszt. botfa 2762 és ²/₄ öl, karám karó 31 öl és 5 darab husvágó tőkét.

c) *Savóskuton.*

Hasított tölgy 680 öl, hasított nyár 11¹/₂ öl, botfa 71 és ¹/₂ öl, hosszú akác 112 csomó, galyfa 729 csomó, szálfafa 3 drb, vastag szálfafa 1 drb. Ezen faanyag beraktározva lett: Hasított tölgyfa 727 öl, hasított nyárfafa 13 és ²/₄ öl, botfa 76 öl. A többi faanyag árverésen eladatott.

d) *Monostoron.*

Az árokparton vágatott: hosszú akácfa 31 csomó, galyfa 31 csomó. Árverésen eladatott.

e) *Ohaton.*

Hasított tölgy 74 és ²/₄ öl, botfa 29 és ³/₄ öl, körtefa 82 drb. Ezen faanyag beraktározva lett: Hasított tölgy 81³/₄ öl, tölgybotfa 25 öl, körte botfa 7 öl, körte szálfafa 82 drb.

f) *Nagyerdőn.*

Szárazfák összevágásából lett hasított fa 82 öl, botfa 7 és ¹/₄ öl.

A sétányról kivágatott hasított fa 24 öl, a hátulsó erdőéri lankán volt 76 drb. fából lett hasított fa 13 öl.

Az egyetem területéről levágatott hasított fa 34¹/₄ öl, botfa 10¹/₄ öl, galyfa 21 csomó.

Összesen tehát a Nagyerdőn vágatott hasított

fa 153¹/₄ öl, botfa 17 és ¹/₂ öl, galyfa 21 csomó.

Összesen beraktározatott hasított fa 138 öl, hasított nyár jó 21 öl, hasított nyár selejtes 9 és ¹/₄ öl, botfa 18 és ¹/₄ öl, galyfa 21 csomó.

g) *Guthon.*

Vágatott tölgy botfa 79 és ³/₄ öl, nyirbotfa 3 öl, nyár botfa 9 és ¹/₄ öl, galyfa 2369 és ¹/₂ csomó.

Erdőnevelés.

A belső erdőségeken, nevezetesen Nagyerdőn, Apafáján, Monostoron az erdőítés szünetelt, miután e helyeken az erdőítés be van fejezve.

Ohaton az évi vágóstér tölgyekkel bevetetett.

A nagycserei kerületben új akác erdőítetett mintegy 140 holdon. A régi erdők pótlására kiültetett mintegy 120,000 akác. Guthon, Bánkon a hiányos akác erdőrészeket kipótoltattak, és új erdő részeket készültek. Akác csemete kertek az összes erdősegen mintegy 25 hold létesített.

A Nagycsere erdőrész a 1912. évi őszén legeltetésre felszabadult.

Erdővédelem.

Élelmi csapások és emberek által okozható nagyobb károk nem fordultak elő. Az emberek által okozott károk a bűnügyi osztályhoz bejelentettek. A Halápon és Guthon fellépett buesus pohók petéi össze lettek szedve. A Nagyerdőn az északkeleti részen a sárgafaru gyapone nagyobb mennyiségben jelent meg, amelyeknek elpusztítására azonban eszközökkel nem rendelkezünk.

Allomtűz több esetben fordult elő az erdőségeken, amelyek közül egyedül a Pacon volt, tett számba vehető kárt.

Az erdőhivatal által 1063 ügydarab intéztett el és ezeken kívül az egyes hatóságoktól érkezett ügyiratok kézbesítették.

(Folyt. köv.)

A szárazföldi éghajlat hatása a növénytermelésre és állattenyésztésre.

Irta: Dr. Hegedűs István aljegyző.

(Folytatás.)

Ahol a Golf-áram fűti Európa északnyugati partjait, ott találjuk az állattenyésztés remekeit. Skócia magas kőfallal körölkertett uradalmi, — hol a természet, tőke és munka, a magasfoku gazdasági intelligencia vezetése alatt bámulatos eredményeket produkál — ideális területei a lapályfajta tenyésztésének. Ott, ahol hiányzik a zord tél, a perzselő nyár, hol az éghajlat csak az enyhe tavaszt és kellemes őszt ismeri, hol

kint telet a myrtus, babér és kamelia, hol az éghajlat az állattenyésztés feltételeit pazar bőkezűséggel bocsátja a gazda rendelkezésére, ott a szakértelem a zsir-, hus- és tejelő-állatok regenerátorait tenyésztette ki a világ számára. Ott nem ismerik a mi alföldi gyeplegelőnket, más szóval a mi külterjes gulyagazdaságunk nyomorúságait, sem pedig a vérkeringési szerveket degeneráló istállórendszerünket, alföldi belterjes állattenyésztésünk átkát. A tengeri éghajlat uralma alatt legmegkapóbb Hollandia állattenyésztése, hol a televényes lóp buján termi a tápdus mezőt. Az árvíz ellen hatalmas zsilipekkel körülbástyázott vidékeket csatornák szeldelik keresztül-kasul. A csatornák zsilipjei apálykor megnyílnak s a vizet leeresztik, dagálykor bezáródnak s a tenger hullámainak beömlését a mentesített lápok területére megakadályozzák. A nedves levegő, bő csapadék és az, hogy a mentesített vidékek rendszerint mélyebben fekszenek, mint a tenger hullámainak dagálykor elért magassága, előidézik a talaj egyenletes nedvességét és a növényzet gazdag növést. Itten a marha májustól novemberig még éjjel is a legelőn van. Itt hiányzik a légkör szélsőséges ingadozása. A nyár hőségét s a tél fagyát elnyeli a tenger, mely mérsékli és kiegyenlíti az időjárás ellentétes ingadozását. A kellemes időszak hosszú, míg az enyhe tél rövid s így az éghajlat nemcsak közvetve a buja lóplegelők növényzete által hat kedvezően az állattenyésztésre, hanem közvetlen is. Az egyenletes enyhe éghajlat, mely a mi rövid tavaszunkhoz hasonló, nem borítja dérrel a növényzetet, sem pedig le nem perzseli, mint a mi aszályunk. Itt a tápgazdag fővény virányain tenyészhet a hus- és a tejelő-állat, mert a gazdag legelő és jó takarmány a lapályfajták tenyésztőinek célravezetővé alakító kitenyésztési ügyességét nagyon megkönnyíti. A sűrű, de egészséges sós levegő a tüdő munkásságát a rendes vérképzés mellett csökkentés és így ez élettani alakulata a lóplegelőknek nemcsak tenyésztési, hanem természeti viszonyok szülte eredmény, mert a vérkeringési szervek, vagyis a szív és tüdő nagyságát rendszeren a feladatává tett munkamennyiség határozza meg. A tápdus takarmány növeli a tőgmirigyeket, míg a sok takarmány az övméret nagyobbodását és a testi tömeg gyors növekedését idézi elő. Így képződtek a partvidékek zsir-, hus- és tejelő-marhái.

Említettem, hogy az éghajlat kétféleképpen hat az állattenyésztésre és pedig közvetlen és közvetve. A közvetlen hatás a szervezet életműködését befolyásolja, míg közvetve a takarmány által hat. Hogy e két hatás közül melyik fontosabb, annak elbirálása meddő kérdés, de szüksegtelen is, még pedig azért, mert egyrészt csak ott birna jelentőséggel, ahol a talaj termőképes-

sége hiányzik, másrészt mivel ott, ahol az éghajlat a szervek fejlődésének kedvez a szervezet életműködési feltételeinek biztosítása által, ott rendszerint kedvez a növényzet fejlődésének is. Mindkét hatást előidézi az olyan éghajlat, mely télen nem tulhideg s nyáron nem túlmeleg. A partvidék nyugati széliránya magával hozza a tengerről a sós párával terhes fellegeket. Gyakori az enyhe köd és meleg eső, melyet napsugár vált fel. Az ilyen időjárás folytán a táperőben szegényebb talajra is zöld bársony fülepel borul, míg a tápgazdag fővény fölé tömött növést, gazdag kaszáló terül. A statisztika szerint Hollandia gazdaságilag művelt területének több mint 50%-a kaszáló és legelő, azaz körülbelül 4 millió hold föld, melynek legnagyobb része valamikor tengerfenék volt. A kaszáló és legelő terület eme aránya következtetni enged a diszlo állattenyésztésre. Míg Debreczen város határában egy holdra egy szarvasmarhát szokás számítani, addig Hollandiában egy holdnyi területen 4, sőt 5 darab sokatevő nehéz lóplegelő is elegendő táplálékot talál. Mindez a tenger mérsékelő befolyásának tudható be végelemzőképpen, mely rossz melegvezető léte a hőmérséklet gyors felmelegülését, mind pedig gyors kihűlését megakadályozza. Melegebbé teszi az éjszakát és hűvösebbé a nappalt. A nyár hevéből a télnek is juttat. Itt a forró nappalt nem váltja föl hűvös éjszaka, sem pedig mindent leperzselő nyarat — zordon tél. Míg alföldünkön a 15 fok hideg s 30 fok meleg évenként beköszönt, addig a tengermellék nyári és téli hőmérséklete között 8—10 fok átlag a különbség. Ez a különbség a tengeri és szárazföldi éghajlat között. A tengerről az Alföldre jövő szél a párakkal telt felhőket a part- és hegyvidékeken hagyja s mire eléri a magyar sikot, víztartalmától a partok és közbeeső hegyláncok által megfosztva, — mint száraz szél siet el fölötté s így a száraz szelek ahelyett hogy talajunkat nedvességgel gazdagítanák, még a meglevőt is elrabolják. Ez a nagy különbség a partvidék tengeri éghajlata és a mi alföldünk szárazföldi éghajlata között, mely körülmény megmagyarázza a lapályfajták és a fehér marhánk között azt az áthidalhatatlan különbséget.

Ha a kiváló hegyi fajták tenyésztési vidékeit tekintjük, úgy azt alföldünkhöz hasonlítva, szintén nagy különbséget találunk. A hegyvidék jellegzetességeit az Alpeselek képviselik leginkább, hol az erdővel borított hegységeket gazdag legelőjü fensikok és völgyek tarkítják.

Amint a hegyláncok magasabbra hágnak, a sudar fenyőt a törpe fenyő váltja föl. A napsütötte fensik tápdus pázsitot növel, ez a szarvasmarha-havas, míg a meredekebb, apróbb füvet termő magaslatok, hol a Juniperus bokrai tenyésznek, kitünő juh-havasok. Hol pedig idomta-

lan havas sziklák között jégár kanyarog, ott szünetel a növényi élet. A hórétegből kristály tiszta patak az évezredek át ásott sziklamederben csobogva hull alá, a juh- és szarvasmarha-havasokat átszelve, a völgybe. A patak a sziklatömbök elmálott részeiből évezredek át összehordja a völgy talaját. A magasfekvésű talaj felülete hullámzó volta miatt szántás-vetés céljaira alkalmatlan, de annál inkább alkalmas dus legelőnek és kövér kaszálónak. Fenyőktől koszorózott vagy terméskövekből emelt falakkal gondosan körül kerített kaszáló az aratásnak csaknem egyetlen tárgya, mely olyankor, mikor napokig zuhog az eső és télen az építő-anyag olcsósága folytán kényelmesre épített istállóban heverésző állatoknak kitűnő takarmányt ad. Ily vidéken a zord telet derült tavasz váltja fel. A bő csapadék és napsugár váltakozása buján növeli az illatos füvet. A nyár rendkívül kellemes, csapadékban gazdag, a mi tavaszunkhoz hasonló s átmenet nélkül belenyulik az őszbe. A szarvasmarha május derekától szeptember derekáig pompás legelőn jár, november elsejéig a learatott réten legel s akkor istállóba kerül. A tél szigorú és hosszantartó, de ezalatt az állat miben sem szenved, mert a kényelmes és meleg istállóban kitűnő szénával bőven el van látva s ha kiderül a tavasz, kezdődik a havasi gazdálkodás bájos képe, a legeltetés és szénaaratás. A réteket háromszor kaszálják, melyeken hektáronként átlag 60 métermázsa száraz takarmány terem. A tejképző havasi széna növényzete leginkább a *dactylis*, *avena*, *festuca*, *poa*, *trifolium pratense* a *lotus corniculatus*, a *phleum pratense*, a *cynosawiusok* meszes talajon az *alopecurus*, *avena flavescens* és *trifolium hybridum*. A hegyi klíma klasszikus hazája Svájc, melynek kultúra alatt álló területéből 76% rét és legelő s csak 11% szántóföld. A sík területű havasi rétek jóval termékenyebbek, mint a lejtők, melyekből az esővíz a növény tápláló foszforsavat, kálit, meszet kilugozza és lemossa. A foszforsavas trágyák a széna mennyiségét és minőségét, míg a nitrogén trágyák a sarjuszéna termését befolyásolják kedvezően. A foszforsav a takarmánynövény szövetét alkotó sclereichim rostok és pareichim sejtek falait teszi vastaggá, míg a nitrogén trágya lazítja a sejteket és növeli a növény vízfelfogó képességét. A havasi tejképző füvek nyers protein tartalma magasság szerint fokozódik és pedig 2300 méternél 17.80%, 2000 méternél 15.80% s 1800 méternél 12.80% a nyers protein tartalom. A réteket szuperfoszfáttal és thomassalakkal trágyázzák, míg a legelőket hig és szilárd ürülékkel. A szalmás istállótrágyát rendszerint a szántóföldnek adják. Simentalban, Erlenbach vidékén, a hig ürüléket az istállók melletti cement-kutakban fogják fel s esővízzel higitva ha megért, a rét- és legelőterüle-

tek termőerejének fokozására fordítják, hogy az minél dusabb és táplálóbb szénát teremjen. A szénaaratás módja igen érdekes. Reggel kaszálnak, délután a rendekert forgatják, estére kis csirkékbe rakják, másnap harmatszikkadás után szétszórják s estefelé szénapajtába hordják, hogy a lassan száradó széna tápértéke nagyobb legyen.

Az elmondottakból könnyű megállapítani, hogy úgy a tengeri-, mint a hegyi éghajlat sokkal jobban kedvez az állattenyésztésnek, mint a szárazföldi klíma. Az emberi ész, a töke és munka sokat, de mindent nem pótolhat. Magam is kísérleteztem juhokkal gazdaságomban. Nagy különbséget találtam a szepességi sajt és a Köselyszegen előállított sajt között. Megvettem néhány anyabirkát s egy kost Késmárk vidékén s lehoztam a Köselyszegre. A juhok jó gyeplegelőn jártak, bő tejet adtak, de a sajt csak olyan volt, mint az itthoni. Tehát nem mindig az állatfajtának tulajdonítható annak egy bizonyos irányban kifejlődött jó tulajdonsága, hanem más közreható tényezőknek is, leginkább pedig az éghajlatnak s az éghajlat befolyása alatt álló természeti viszonyoknak.

A tenger és hegyvidék jellemzése után átterek a szárazföldi éghajlat hatására, mely Magyarország alföldi részei fölött uralkodik. A szárazföld égalját a hideg és meleg szélsőséges ingadozása jellemzi. A rekkenő napokat hűvös éj, a forró nyarat dermesztő tél váltja fel. Bár az Adria partjait tenger mossa s az Alföld és tenger közti távolság nem is oly nagy, mégis, hogy Magyarország sík részeinek égalja szárazföldi, ennek oka az, hogy az Alföld és a tenger közti nagy hegyláncok a tenger kiegyenlítő hatását megakasztják, megsemmisítik s ami a tenger hatását illetőleg áll a hőmérséklet ingadozására, azt mondhatni a nyirkossági viszonyainkról is. Amint a nyugati partokról felénk jövő tengeri légáramlat páráját a közbeeső hegységek elrabolják, úgy a földközi tengerről jövő levegő a közbeeső hegységek által sós párájától megfosztva mint száraz szél sivit keresztül a nagy magyar síkon s ami nedvességet az alsó légréteg s a talaj nedvessége tartalmaz, magával tovaragadja, hogy azt az erdős vagy hegyes vidéken elhullajtsa. Alföldünk e szerencsétlen sorsának oka az, hogy teljesen hiányoznak azon tényezők, melyek a légköri nyirkosságot sűrűsítve felfognak és konserválnak. A nyirkossági viszonyok rendetlenségének oka ugyanaz, mint a hőmérséklet szertelen ingadozásának; okozata is csak a mezőgazdaságra gyakorolt hatás méreteiben különbözik, azaz sokkal nagyobb mértékben befolyásolja a csapadék a növény- és állatvilág szerves működését, mint a hőmérséklet. A tél hidegétől az állatok meleg istállóiban nem sokat

szenvednek, míg a nyári nap perzselő sugarai a növényzetnek ártanak, de állatok részére oltalmat ad ellene az esti s éjjeli legeltetés, árnyéket vető szellős felszer, vagy hűvös istálló. Már a csapadék hiányon segíteni nehezebb.

Az állat- és növényvilágra gyakorolt befolyása a hőmérsékletnek nem is az által veszedelmes, hogy a nyár nagyon meleg s a tél nagyon hideg, hanem azáltal, hogy a hideg és meleg között nincs meg a lassu, fokozatos átmenet. Egy tavaszi fagy elég ahhoz, hogy megsemmisítse államunk egyévi gyümölcstermését, azaz milliókra rugó kárt okozzon. Hiába követi aztán e fagyot a legkedvezőbb idő, mert amit egy nap ártott, azt jóvá tenni nem tudja. Egy tikkasztó meleg hét elég ahhoz, hogy országunk buzatermését tönkretégye; jöhet utána az eső, az már mitsem használ a hűtött, megszorult buzának. A tavaszi napsugár hatása nálunk dédelgetőbb, rügy bontóbb mint nyugaton; de mit ér a korai rügyfakadás és bimbónyílás, ha azt egy fagy, dér semmivé teszi s ez által a növényzet fejlődésének megindulását hátráltatja. A februári s márciusi napsugár, mely a kora csirázást megindítja, mit sem használ, ha az áprilisi s májusi dér, fagy megsemmisíti a csiráthajtó, rügvet bontó zsenge növényzetet.

Másképen áll a dolog a part és hegyvidék égaljával. A tengeri égalj nemcsak hogy nem mutat nagy eltérést ingadozásaiban, hanem ezen eltérések között is lassu, fokozatos, szinte észrevétlen az átmenet s így a változás befolyása nem hat kedvezőtlenül. Ami e tekintetben a hegyvidék tavaszi égalját illeti, dacára a hosszú hideg télnek, az állat és növényzet életműködéseire sokkal kedvezőbb, mint a szárazföldi égalj.

Hegyes vidéken a tél belenyulik a tavaszba, úgy, hogy a tél havát a nyár eleje olvasztja fel. Itt a tavaszi napsugár fagyos, nem bontja fel a rügyeket, mint nálunk; nem indítja meg a csirát, s így jöhet a fagy, az mitsem árt, mert nincs is aminek ártson. Ha pedig a déli szél feloldja a havat, amint Schiller Frigyes írja: „Der Thauwind kam von Mittagsmeer. Und schnob durch Deutschland trüb und feucht, Die Wolken flohen vor ihm her. Wie wen der Wolf die Herde scheucht. Er fegte die Felder zerbrach den Forst auf Seen und Strömen das Grundeis borst“, megdagadnak a patakok; a napsugár földszedi a vízpárakat, mely tropikuszerű esőzés alakjában visszahull a vidékre. Mikor pedig a napsugár megindítja a csirát, kibontja a rügyeket, már kezdetét veszi a nyár s nincs attól mit tartani, hogy egy fagy a virágjában pompázó növényzetet letarolja, mint az alföldön. Sehol Nyugat-Európában oly átmenetnélküli hevességgel nem alakulnak ki az éghajlat tünetei, mint hazánkban, a kelet és nyugot közbeeső vidékén. E gyors és határozott inga-

dozás következképpen sehol sem hat oly döntő befolyással a növény- és állatvilágra, mint nálunk, hol a síkság egyformasága egyöntetűséget szül az időjárásban is. Az égalj egyöntetűsége pedig egyöntetűséget szül a mezőgazdaságban Innen van az, hogy az alföldi síkon a buzatermelés uralkodik s az állattenyésztés a fehér marhára szoritkozik s a lapályfajta egyáltalán nem, a hegyi fajták csak uradalmakban, ott is istállórendszer mellett tenyésztetnek. Amily mértékben egyoldalu a termelés, époly mértékben nő a veszély kockázata az időjárás miatt, mert ha csak buza termeltetik és ennek az időjárás nem kedvez, úgy a rossz termés általános. Míg ha a növénytermelési ág többféle, ha egyik növénytermelési ágnak árt az idő, ugye lehet nem árt a másiknak, vagy épen kedvez a harmadiknak; miáltal az előbbinél elvesztett hozam értékét az utóbbiak pótolják. A hőmérséklet ingadozása tehát kevésbé veszélyes egy oly állam mezőgazdaságára, hol a növénytermelésben nagy a változatosság, mint: alföldi részeinken, hol a termelésben legfőbb szerepet a buza játsza. Itt kétszeres a veszély kockázata, egyrészt az időjárás szeszélyes ingadozása, másrészt annak nagy területre kiterjedő egyöntetűsége folytán. Az aszályos év az alföldi gazdáknál egyértelmű a rossz terméssel. A nedvesség hiánya folytán nem hatnak a talaj tápláló alkatelemei a növényzetre. A legtermékenyebb talaj is ez esetben képtelen erejét kifejteni. Ha a mezőgazdasági statisztikát tekintjük s összehasonlítást teszünk az aszályos, mérsékeltlen száraz és a vizes évek termelési eredményei között, úgy mennyiség, mint minőség tekintetében azt találjuk, hogy a termelés eredményére legkedvezőbb a mérsékeltlen száraz, legkedvezőtlenebb az aszályos, melynél kedvezőbb a vizes év. Ha dedig azt vizsgáljuk, hogy e háromféle átlagos időjárás közül melyik fordul elő leggyakrabban, úgy azt találjuk, hogy legtöbb a mérsékeltlen száraz, aztán az aszályos év, míg az 1913-ik évhez hasonló hideg és vizes évek ritkaság számba mennek. Az esőtlen szárazság tehát az, mely leggyakrabban fenyegeti veszéllyel növénytermelésünket és evvel állattenyésztésünket. E veszély kikerülésére a termelésben való változatosság, a termelési ágak szaporítása koránt sem elegendő. Igaz, hogy az időjárás hideg és meleg közti ingadozása különféle növényzet fejlődésére nem egyformán hat, mert a növényzet életfeltételei különbözők, de ezáltal csak részben van kikerülve, jobban mondva mérsékelve a veszély. Sokkal inkább küzdhetni az aszály ellen a faültetéssel, a dry farming miveléssel és öntözéssel. A faültetés, helyesebb az erdőkertészet az az óriási fontosságú eszköz, mely a hőmérséklet szélsőséges ingadozását áthidalja, mely a nyirkosságot felfogja és avval takarékoskodik.

A nyirkossági viszonyok kedvezőtleniségének okát már említettem volt, hogy a felhők más országok hegyvidékeinek adják át páratartalmukat, mielőtt a magyar Alföldet elérnék. Ez áll úgy a nyugatról, mint a délről jövő légáramlatokra. Így Magyarország rónáit a párából megfosztott száraz, nyárban szinte tikkasztó szelek járják át. Ha pedig a szelek párával megtöltve érkeznek, úgy tartalmukat nem a puszták fölött hintik el, — hol nincs hegység és erdőség, ami vonza az esőt, — hanem a puszták fölött elvonulva, az erdős, hegyes vidéket öntözik. E tünemény oka a hegység és erdőség hiányán kívül az, hogy az Alföld sík részében szembeötlő különbséget két hely alig-alig mutat. Az 1600 □ mértföldnyi síkságon Tokajtól Belgrádig a mélység és magasság közti különbség 50 láb között ingadozik. A légkörnek párákat adó folyományterületek a szabályozások óta csökkentek. Erdeje kevés, vagy épenséggel nincs a rónaságnak. Mig Velenczében a csapadék magassága 23—43", Németországban 26—27", az Alpokon 33—54", addig alföldi részeinken 16—18". Bár Magyarország inkább rászorul az esőre, miut Olaszország, Németország vagy az Alpok vidéke, mégis esőzése ezekének csak mintegy harmadát teszi ki. Mig a nedvességet conserváló eszközökben gazdag nyugati államterületek hőmérséklete nincs oly meleg, mint a miénk s kevesebb nyirkosságot sziv magába, addig az Alföld egyenletes nagy melege a meglevő nedvességet is elnyeli, minél fogva az elpárolgás igen nagy. Itt válik szembeötlővé a hőmérséklet hatása a nyirkossági viszonyokra, közvetve a csapadék körforgására. Ebben az irányban a hőmérséklet hatása a légáramlatok nedvességrabló munkájára szintén nagy fontosságu, mert minél melegebb a légáramlat hőmérséklete, annál több nedvességet emészt föl és megforditva. A légáramlatok meleg hőmérséklete Alföldünknek csapadékban szegény volta miatt kétszeresen veszélyes és szomorú aránytalanság a csapadékban gazdag nyugati államok mérsékelt hőfoku légáramlataival szemben. Az elmondottakat egybevetve, azt látjuk, hogy épen akkor, midőn a nyár heve tátongó repedéseket hoz létre a talaj felületen, hiányzik az eső; de hogyha esik is, a növényzetre gyakorolt hatásának nagy részétől megfosztja a hőmérséklet melegsége és a nyáron gyakori száraz légáramlat. Az Alföldnek tehát annál több esőre volna szüksége, mennél melegebb a hőmérséklete és gyakoribb légáramlata. A dolog sajnos, a valóságban épen megforditva áll, mert mikor a talajnak legtöbb szüksége van a nyirkosságra, tehát nyárban, — az eső nem esik, mig ősszel, mikor a tenyészet a befejezéshez közeleg és tavasszal, mikor a hőmérséklet mérsékeltisége folytán az elpárolgás aránytalanul kisebb mint nyáron, megered-

nek az ég csatornái és ontják tartalmukat. Mig nyáron a kiégett talaj, melyről a hőség a füvet leperzselte, ölnyi mélységre meg van repedve, ősszel és tavasszal itt-ott még viz alá is kerül, s a vadlibák milliói uszkálnak fölötte.

A mostoha természet ép akkor fukarkodik bőkezűségével, mikor a megrepedezett föld érteped, de pazarul ontja a csapadékot akkor, mikor arra szükség nincsen. Így tehát nem annyira az évi esőmennyiség kevés voltában rejlik a mezőgazdaságra gyakorolt veszedelem, hanem az esőmennyiségnek évszakok szerinti szélsőséges eloszlásában. Az Alföld esőmennyisége nagyon elég volna a nyugati államok oly területein, hol a levegő hőmérséklete mérsékelt s a hideg és meleg között hullám vonalszerű átmenettel bír, hol a szelek párákban gazdagok és tartalmukból inkább adnak a talajnak, mintsem a meglevőtől megfosztanak. Mindennek jelentősége annál nagyobb, minél nagyobb az a terület, amelyre kiterjeszkedik. Amint a síkság egyöntetősége a hőmérséklet egyformaságát eredményezi, ép az az egyöntetőséget szülő hatása a nyirkossági viszonyokra. Ez a baj az Alföldön nem egy község határaitra vonatkozik, hanem egyformán árt a magyar föld buzatermő összes síkságainak. Tehát amily szélsőséges a hőmérséklet ingadozása és a csapadék eloszlás, époly szeszélyesen ingadozik a mezőgazdasági termény productum mennyiség és minőség tekintetében egyaránt. Az 1792-ik és 1793-ik évben bő termés volt, mig a rá következő években az emberek gyökerekkel tengették életüket; 1800-ban bő termés volt, 1801-ben fakéreggel kevert lisztből sütöttek kenyeret; 1815-ben bő termés volt s 1816-ban makk és fűrészpör keverékből sült kenyéren tengődtek; 1836-ban, 1846-ban s 1863-ban inség uralkodott s közben bőségesen termő évek voltak. Az 1863-iki aszály és inség még élénk emlékezetében van éltesebb mezőgazdáinknak, kik tapasztalatból tudják, hogy épen az Alföldön, a legkövérebb televény földterületeken volt legnagyobb a terméketlenség. Már az 1861. és 1862-ik év is csapadékban szegény, száraz volt, 1862. és 1863-ik év telén hó, 1863-ik év tavaszán pedig eső nem esett s a nyár rekkenő meleg, aszályos volt. Debreczen vidékén az őszi vetés alig ért el arasznyi magasságot. Az összes gabonaneműek vigasztalan képet nyújtottak. A kaszáló- és legelő-területek öles mélységű repedésekkel hálózott kiégett, kopár területekké változtak. A szarvasmarhák drágán szerzett, galytakarmányon, gerádján s lehányt zsuptető szalmán tengődtek s számukat a vész és éhhalál apasztotta. A sertések az elhullott állatok husát ették. A nép lepedőben szállította be termését. E borzasztó kép szülő oka az aszály, mely a maga nemében páratlanul álló 1863-iki évet uralta, több száz milliótól fosztotta meg a magyar

mezőgazdaságot. Évek hosszú sorozatainak bőtermésére volt szükség, a régi állapot helyreállítására. Az aszály elleni küzdelem tehát óriási horderejű. Száz- és száz millió megmenthető lett volna a multban, és menthető meg a jövőben az aszály elleni céltudatos védekezéssel. A nyugati államok mezőgazdaságában a hőmérséklet és csapadék jelentősége — mert az kedvező — alárendelt szerepet játszik, de nálunk elsőrendű, óriási fontosságú kérdés, melynek megoldásától függ mezőgazdaságunk sorsa. E kérdés horderejét növeli az a körülmény, hogy Magyarország elsősorban mezőgazdasági állam, mert a népesség több mint 75%-ának mindennapi kenyerét a mezőgazdasági foglalkozás adja asztalára. Ha pedig szenved a mezőgazda, szenved az iparos és kereskedő is. Rosz termés és kevés jövedelem mellett a mezőgazda nélkülöz minden nélkülözhetőt, nem adhat el nyersanyagot nem vehet iparcikkeket bizonytalanra teszi az adás vétel forgalmát, ez által megakad az ipari tevékenység és pang az ipari és mezőgazdasági kereskedelem. Mindehez hozzájárul az a súlyosbító körülmény, hogy e három közgazdasági osztálynak ez esetben is fizetnie kell adóját. E tekintetben az iparos és kereskedő előnyben van, mert a közterhek súlyát inkább érzi a mezőgazda. Ennek nem az adókulcs nagysága az oka, hanem az, hogy az iparos és kereskedő ismeretlen nagyságú jövedelmét inkább eltitkolhatja, mint a mezőgazda, ki nem tud eltüntetni egy talpalatnyi földet sem, és nem tudja láthatatlanná tenni terményeit. Már pedig az aszály közvetlenül a gazdát sújtja s csak ez által közvetve testvéreit az iparost és kereskedőt.

Mindez csak növeli a vészhozó égaljlat elleni küzdelem fontosságát. Ha elhárítjuk a vészelyt, vagy csak mérsékeljük is, a termőerőben gazdag talaj megteszi a magáét. Az éghajlat hőmérsékletére a fák ültetésével befolyást gyakorolni, szélsőséges csapongását gyümölcs s erdőkertészettel áthidalni, tél és tava-z nedvességét a talaj szárazmivelésével (dry farming) megőrizni, a légáramlatok páráit sűrűsítve a talaj számára biztosítani, egy oly feladat, melynek megoldása egyértelmű mezőgazdaságunk, közvetve közgazdaságunk felvirágzásával. A magyar kanaán televénye az erdőkertészet, a szárazmivelés és öntözés által megszabadulna bilincseitől, melyek a bizonytalanság jármába nyögözik és valóra válna az ősi puszták délibábja, mely a forróságtól kiégett avar fölé vízhullámokat varázsol.

(Folyt. köv.)

Vizvezetési házi berendezések.

A városi Tanács beterjeszti a „Debreczeni Háztulajdonosok Egyesületének“ kérvényét, melyben aziránt kérelmeznek, hogy a helybeli telektulajdonosok részére a vízvezetési házi berendezések elkészíttetésére f. 1813. évi október 1-ét követőleg 2 évi halasztásidő engedélyeztessék.

A városi Tanács a vízvezetési, valamint a jog- és pénzügyi bizottság véleményével egybehangzóan javasolja, hogy miután a városi vízvezeték vizének emberi fogyasztásra alkalmassá tétele az által nyer föltétlen biztosítást, ha az összes háztelkek vízvezetési berendezései mielőbb megvalósíttatnak, mert ennek hiányában a vízmű fővezetékeitől a háztelkekig létesített kapcsoló vezetékekben lévő mozgástalan víz megromlásnak van kitéva, így az az egészségre könnyen veszélyes betegségek forrásává válhatik s mindaddig, míg az összes háztelkek bekapcsolva nincsenek, a csővezeték kellek kimosható nem lévén, a viznek a lakosság által ivásra való használatát megengedni nem lehet, minthogy továbbá a vízvezetési szabályrendelet 4. §-a 85. §-ban meghatározott pénzbírság terhe mellett záros határidőt állapít meg a háztelkek vízvezetési berendezéssel ellátására, a halasztás engedélyezése pedig a vízmű teljes üzembe helyezésének odázását vonná maga után és ezzel kapcsolatosan a házipénztár érdekei szenvednének tetemesebb károsodást: ezen körülményekre való tekintettel a debreczeni háztulajdonosok egyesületének a vízvezetési házi berendezések meghosszabbítására 2—2 évi halasztásidő iránti kérelme utasíttassék el és a szabályzatban megállapított határidő tartassék fent. Másfelül azonban figyelembe véve azt a körülményt, hogy a vízvezeték bekapcsolására szabályrendeletileg kitűzött október 1-je határidő már elmúlt, s az addig még be nem kapcsolt nagyszámban levő háztelkeknek a városi vízvezetékben bekapcsolása a lehető legnagyobb igyekezet mellett sem valóstható meg egyszerre, ennél fogva módot kellene nyújtani a háztulajdonosoknak arra, hogy ezen kötelezettségüknek minél rövidebb idő alatt is eleget tudjanak tenni, miért is utasítandó lenne a városi Tanács, hogy e tekintetben egyes háztulajdonosokkal szemben és abban az esetben, ha kötelezettségük teljesítésére igyekezetet lát rászükrol, méltányosan járjon el, illetve csak az esetben bírságotja őket teljes szigorral és a szabályrendelet 85. §-ának rendelkezése alapján, ha az illetők kötelezettségüket elhanyagolva, a vízvezetési bekapcsolást, illetve házi berendezések megvalósíttását még az 1914. évi május 1-ső napjáig sem eszközölnék.

Bemutatja egyben a Tanács a helybeli vízvezetési vállalkozók beadványát, melyben arra mutatnak reá, hogy a háztulajdonosok a vízve-

zetéki házi berendezéseket nagyobb megterhelés nélkül és részletfizetési kedvezmények mellett is megvalósíthatják és a háztulajdonosok részéről kért halasztásidő megadása indokolatlan.

Határozat:

A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi Tanácsnak a vízvezetéki, valamint a jog- és pénzügyi bizottságok véleményével egybehangozóan tett javaslatát elfogadván, a debreczeni háztulajdonosok egyesületének, a vízvezetéki házi-berendezések megvalósítására 2 évi halasztásidő engedélyezése iránti kérelmét, a vízvezetéki szabályrendelet 4. és 85. §-ában foglalt rendelkezés alapján elutasítja. Mindazonáltal arra a körülményre tekintettel, hogy a vízvezeték házi bekapcsolására szabályrendeletileg megállapított határidő 1913. évi október 1. napja már elmúlt, s az eddig még be nem kapcsolt nagyszámban levő házastelkeknek s városi vízvezetékbe bekapcsolása a lehető legnagyobb igyekezet mellett sem valósítható meg egyszerre, ennél fogva módot kíván nyújtani a bizottsági közgyűlés a háztulajdonosoknak arra, hogy ezen kötelezettségüknek minél rövidebb idő alatt is eleget tudjanak tenni, miért is utasítja a városi Tanácsot, hogy e tekintetben egyes háztulajdosokkal szemben s abban az esetben, ha kötelezettségük teljesítésére részükről igyekezetet lát fennforogni, méltányosan bánjon el, illetve csak azon esetben birságolja őket teljes szigorral, a szabályrendelet alapján, ha az illetők kötelezettségüket elhanyagolva, a vízvezetéki bekapcsolást, illetve, házi-berendezések megvalósítását még az 1914. évi május hó 1-ső napjáig sem vennék foganatba.

Miről a Városi Tanács az iratok visszaadásával, további szabályszerű eljárás végett jkv. kivonaton értesítendő.

Kelt Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsági közgyűlésének 1913 október hó 29-én és folytatólagosan tartott rendes közgyűléséből.

Dr. Vass s. k.,
jegyző.

Felhívás.

A m. kir. honvédelmi miniszter az 1912. évi véderőtörvény 16-ik szakaszához képest, az 1914-ik évi ujoncozásra vonatkozó előmunkálatok teljesítését oly célból rendelte el, hogy azon esetre, ha az 1914-ik évi ujoncjutalékok tettleges kiállítását a törvényhozás megszavazza, az ujoncállítás teljes és biztos adatok alapján, s mind a magánfelek törvényes igényeinek kellő figyelembe vételével, mind a közös haderőre és a honvédségre nézve a legkedvezőbb eredménnyel foganatosíthatassék.

Ezek közé az előmunkálatok közé tartozik többek között:

A) Összeírása az 1893., 1892. és 1891. években született ifjaknak, akikből az 1914-ik évi sorozásra felhívott korosztályok állanak.

A szolgálati kötelezettség teljesítése tekintetében biztosított kedvezmények elnyerése iránti folyamodványoknak a felek által való előkészítése és benyújtása, vagyis a védtörvény 29—32. és 82. §-ában foglalt és a póttartalékba való utalásból álló kedvezmények, és pedig:

B) a családfenntartói;

C) az öröklött mezei gazdaságok birtokosait megillető;

D) a teljes törvényes igénnyel nem bíró családfenntartók és mezőgazdák részére biztosított;

E) a papi és papjelölti;

F) a tanítói és tanítójelölti kedvezmény elnyerése iránti folyamodványok felszerelése és benyújtása; továbbá

G) a védtörvény 20. §-a szerinti csupán két évre terjedhető tényleges szolgálat, — és végül

H) a védtörvény 21—27. §§-ai alapján az egyévi önkéntesi tényleges szolgálat kedvezményének elnyerését célzó folyamodványok felszerelése és benyújtása.

E helyütt különösen figyelmeztetnek az állításkötelesek, valamint hozzátartozóik, hogy semmi esetre se forduljanak azokhoz az ugynevezett katonai ügyi irodákhoz, amelyek magukat különböző módon hirdetik és pénzbeli ellenszolgáltatás fejében a felekkel szemben teljesíthetetlen ígéreteket tesznek: hanem mindennemű katonai ügyekben, amennyiben felvilágosításra szorulnának, bizalommal forduljanak az arra hivatott hatóságokhoz, úgymint a járási főszolgabírákhoz, a városi katonai ügyosztályokhoz és községi előljáróságokhoz, nemkülönben a kiegészítő parancsnokságokhoz, mert csupán e hatóságok hivatottak és egyuttal kötelezettek a feleknek katonai szolgálatukra vonatkozó kérdéseiket illetőleg a kért utbaigazítást megadni.

A) Az összeírás.

Mindazok, akik az 1914-ik évi ujoncállításra mint 1-ső, 2-ik vagy 3-ik korosztálybeliek fognak felhivatni, vagyis akik az 1893-ik, 1892-ik, 1891-ik évben születtek, kötelezve vannak az alulírt községi előljárónál az összeírás jegyzékbe leendő felvétel végett, *anélkül, hogy külön szóbeli vagy írásbeli felszólítást várnának*, ha még eddig nem jelentkeztek volna, nap alatt, de legkésőbb november hó végéig illetőségi vagy állandó tartózkodási helyük előljáróságánál személyesen megjelenni, vagy írásban jelentkezni; ellenkező esetben a mulasztás hátrányos következményeit, a törvény 63-ik szakasza szerint, maguknak tulajdoníthatják.

E törvény 63-ik szakasza eként szól:

Aki az összeírás végett a 16. §.2. pontjában

megszabott jelentkezést elmulasztja, anélkül, hogy eöben őt elháríthatatlan akadály gátolta volna, kihágás miatt 200 K-áig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Az összeirási lajstromok nyilvános helyen avégett tétetnek ki, hogy azokat mindenki meg szemlélhesse és bejelentse azoknak neveit, akik az összeirásból bármi módon kimaradtak, vagy abba tévesen vétettek föl; nemkülönben, hogy az illetőségi sorozójáráson kívül leendő állittatás megengedése, vagy a szolgálati kötelezettség teljesítése tekintetében megengedett valamely kedvezmény iránti folyamodványok ellen netaláni kifogását a járási tisztviselőnél mindenki megtehesse.

A községben nem illetékes (idegen) állítás-kötelesek szintén minden felhívott korosztályban összeirandók.

Aki az illetőségi sorozójáráson kívül tartózkodik és fontos oknál fogva (például mint hivatalnok, vagy tanuló stb.) nem hagyhatja el tartózkodási helyét, az illetékes járásbeli tisztviselőnek előleges engedélye alapján és az ő részéről a tartózkodási hely járási tisztviselőjéhez intézett megkeresés folytán a tartózkodási hely sorozóbizottsága elé állíthatatik.

Hogy az ily megkeresések idejében megtörténhessenek, az illető feleknek *az összeírásra való jelentkezés alkalmával és pedig legkésőbb november végéig*, esetleg tartózkodási helyük hatósága útján folyamodniok kell az illetőségi járásbeli tisztviselőhöz.

B) A családfenntartói kedvezmény.

Családi viszonyaikra való tekintettel a póttartalékba utaltatnak, illetőleg abba áthelyeztetnek a szolgálatra kötelezettek közül az alább következő viszonyok közt levő egyének:

a) a keresetképtelen apának vagy özvegy anyának egyetlen fia, vagy ennek hiányában egyetlen veje, ha azok a körülmények, amelyek a vő igényét megállapítják, nősülése időpontjában még fenn nem állottak;

b) az apa halála után a keresetképtelen nagyapának vagy özvegy nagyanyának egyetlen unokája, ha keresetképes fiuk nincsen;

c) a teljes árvaságra jutott testvéreknek egyetlen fitestvére vagy féltestvére, valamint az atyátlan árvának egyetlen fitestvére.

Ebben a kedvezményben azonban csak az a vérszerinti és törvényes egyetlen fiu, unoka, fitestvér vagy féltestvér, illetőleg az az egyetlen vő részesülhet, akinek a kedvezményben való részesítésétől szüleinek, nagyszüleinek vagy testvéreinek, illetőleg apósának vagy anyósának eltartása függ, ha eme kötelezettségét teljesíti is.

Ez a kedvezmény az anyai nagyszülőjét tartó egyetlen unokának akkor is megadatik, ha az atyja még él, de az atya házassága megszűnt.

A törvénytelen fiu is részesül ebben a kedvezményben, ha tőle függ szülőanyjának, keresetképtelen anyai nagyatyjának, özvegységre jutott anyai nagyanyjának vagy teljesen elárvult testvéreinek eltartása, ha eme kötelezettségét teljesíti is.

Az az apa, nagyapa, illetőleg após, aki életének 65-ik évét már betöltötte, szintén keresetképtelennek tekintetik.

A családfenntartói kedvezmény iránti folyamodványok, a szükséges okmányokkal felszerelve, a gyámolításra szoruló családtagok által, a kedvezményben részesítettnek kért hadköteles állítási kötelezettségének tartama alatt, minden év január és február havában a járási tisztviselőnél, vagy a fősorozás alkalmával a sorozóbizottságnál nyújtandók be, de legkésőbb a tényleges szolgálat megkezdéséig okvetlenül benyújtandók, mert ha ennél az időpontnál később nyújtatnak be, akkor az igény a póttartalékba való áthelyezésre csak a legénységnek legközelebbi általános felváltásakor éled fel, azaz a póttartalékba helyezés csak akkor (legkésőbb szeptember 30-án) fog fogyanatosíttatni.

Azoknak, akik az illetőségi sorozójáráson kívül, a tartózkodási helyüknek megfelelő helyen való állításukért folyamodnak, gyámolításra szoruló hozzátartozói egyidejűleg a családfenntartókat megillető kedvezményre való igényüket is érvényesíthetik és igazolhatják.

A kedvezmény iránti kérvények és azok mellékletei bélyegmentesek.

A felekezeti anyakönyvvezetők a családi értesítők kiállításáért, amennyiben azért díj követhető, 4 koronánál, az előbbi években kiállított családi értesítők megújításáért pedig 2 koronánál többet nem követelhetnek.

A kedvezményben részesítettnek kért állítás-kötelesnek azok a 19 évesnél idősebb férfirokonai, akik a kedvezményi jogczim elbírálásánál tekintetbe vétetnek s akiknek keresetképesége orvosi vizsgálat útján állapítandó meg, a sorozóbizottság előtt személyesen megjelenni kötelesek. Meg nem jelenésük esetén folyamodványaik visszautasíttatnak s az ebből származó hátrányokért magukat okolhatják.

A sorozóbizottság előtt csak azok a férfirokonok nem tartoznak megjelenni, akik:

a) 65. életévüket már betöltötték;

b) nyilvánvaló keresetképtelenségüket községi bizonyítvánnyal igazolják;

c) valamely sorozóbizottság által már megvizsgáltattak és mindenkorra keresetképtelennek osztályoztattak;

d) súlyos betegségben szenvednek; vagy

e) fogságban vannak.

C) Az öröklött mezei gazdaságok birtokosait megillető kedvezmény.

Ennek a kedvezménynek a címén a póttartalékba utaltatnak azok a hadkötelesek, akik oly mezei gazdaságban gazdálkodnak:

1. amely törvényes öröklés útján háramlott reájuk, 2. amelyet élők között átruházás útján szereztek meg, de amely időközben elhalt jogelődjükről törvényes örökség útján különben is reájuk háramlott volna,

3. amelyet részben örökség útján, részben örökös társaiktól osztályos egyezség útján szereztek, vagy

4. amelynek legalább felét a most említett czimeken birják, másik felét pedig életben maradt szülőjüktől szereztek meg; mind a négy esethen akkor, ha a földet hivatásszerűleg maguk mivelik és a gazdaság földjövédelmé, a helyi viszonyoknak megfelelőleg, egy öttagu család önálló eltartására elegendő, de e jövedelemnek négy-szeresét meg nem haladja.

Honvédelmi miniszteri rendelettel meg van állapítva, hogy általában a 6 katasztrális holdat elérő és legalább 4 hold szántóból és 2 hold rétből álló, de 40 katasztrális holdat meg nem haladó mezőgazdasági birtok, vagy a 2 katasztrális holdat elérő, de 4 katasztrális holdat meg nem haladó szőlő, avagy kerti gazdaság tekintendő olyan birtoknak, amely a törvényben megkivánt földjövédelmet szolgáltatathatja s amelynek birtokosa, a többi feltételek fennforgása esetén, erre a kedvezményre igénnyel bír. A legelő és erdő a kedvezmény szempontjából nem vétetik figyelembe.

Aki ebben a kedvezményben kéri magát részesítettetni, kellőleg felszerelt folyamodványát, az állítási kötelezettség tartama alatt, minden év január vagy február havában a járási tisztviselőnél, vagy a fősorozás alkalmával a sorozóbizottságnál kell benyújtania, de legkésőbb a tényleges szolgálat megkezdéséig be kell nyújtania, mert ha ennél az időpontnál később nyújtja be, akkor az igény a póttartalékba való áthelyezésre csak a legénységnek legközelebbi általános felváltásakor éled fel, azaz a póttartalékba helyezés csak akkor (legkésőbb szeptember 30-án) fog fogantatosítani.

Akik az illetőségi sorozójáráson kívül való állittatásukért folyamodnak, egyidejűleg a mezei gazdákat megillető kedvezményre nézve fennálló igényüket is bejelenthetik és igazolhatják.

D) A teljes törvényes igénnyel nem bíró családfenntartók és mezőgazdák részére biztosított kedvezmény.

Az a hadköteles, akinek a családfenntartói vagy mezőgazdasági kedvezményre teljes igénye

nincsen, különös méltánylást érdemlő hasonló körülmények esetében a honvédelmi miniszter által a póttartalékba helyezés kedvezményében részesíthető.

Ezen az alapon évenként az ujonczjutalékba besorozott legénység négy százaléka helyeztetik át a póttartalékba.

Az ezen kedvezmény elnyerése iránti folyamodványok — kellően felszerelve — az illető hadköteles állítási kötelezettségének tartama alatt, évente januártól július hó végéig, de legkésőbb a tényleges szolgálat megkezdéséig nyújtandók be az illetőségi járási tisztviselőnél. Ha a kedvezmény elnyerése iránti folyamodvány legkésőbb a tényleges szolgálat megkezdéséig nem adatott be, a póttartalékba való áthelyezés csak a legénység legközelebbi általános felváltásakor (legkésőbb szeptember 30-án) fogantatosítható.

E) A papjelölteket megillető kedvezmény.

A bevett és törvényesen elismert vallásfelekezetek papjelöltjei, ha már az ujonczállítás idejében ebben a helyzetben vannak és besoroztatnak, kérelmükre a póttartalékba utalandók. Az ilyenek hittudományi tanulmányaik folytathatása végett békében és háboruban mindennemű tényleges szolgálat, első katonai kiképzés, időszakos fegyver- (szolgálati) gyakorlatok és ellenőrzési szemlék alól mentesek.

A kedvezményre való igény, az állítási kötelezettség tartama alatt, minden év január vagy február havában, a járási tisztviselőnél, vagy a fősorozás alkalmával a sorozóbizottságnál folyamodás útján érvényesítendő. A hittudományok hallgatása, illetőleg a papjelölti minőség, a véd-törvényi utasítás I. része 104-ik §-ában előirt bizonyítvánnyal igazolandó.

Akik azt kéri, hogy illetőségi sorozójáráson kívül állittassanak, egyuttal az őket, mint papjelölteket megillető kedvezményre való igényüket is érvényesíthetik és igazolhatják.

F) A tanítói és tanítójelölti kedvezmény.

Az új véderőtörvény életbelépésétől számított hét évi átmeneti idő alatt, a véderőtörvény 82. §-a értelmében azok a hadkötelesek, akik legkésőbb azon év október 1-én, amelyre besoroztatnak, valamely nyilvános, vagy nyilvánossági joggal felruházott elemi népiskolának, polgári iskolának vagy tanítóképző-intézetnek tanerői, továbbá a gyengeelméjű vagy gondozás nélkül hagyott gyermekek számára fennálló nyilvános vagy nyilvánossági joggal felruházott nevelő-intézeteknek tanerői, besoroztatásuk esetén kérelmükre a póttartalékba utaltatnak, ha oly vidékek iskoláinál vagy intézeteinél működnek, ahol a tanítók sorában hiány mutatkozik.

Mint hogy ezidőszerint csak Horvát-Szlavonországok területén uralkodik tanítóhiány, erre a kedvezményre rendszerint csak az említett országokban működő tanítók bírnak igényvel.

Oly hadköteleseknek, kik legkésőbb amaz év október 1-éig, amelyre nézve állítatnak, valamely nyilvános vagy nyilvánossági joggal felruházott tanítóképző-intézetet végeztek, besoroztatásuk esetén kérelmükre az első bekezdésben megállapított átmeneti időn belül — de mozgósítás (hadállományra való kiegészítés) esetén leendő behívásuk fanntartása mellett, — az iskolai szolgálatban való alkalmazás elnyerhetése céljából a tényleges szolgálat elhalasztása annak az évnek október 1-éig engedélyezhető, amelyben életük 24-ik évét betöltik. Ha ez időn belül az első bekezdésben megjelölt iskolák vagy intézetek valamelyikénél alkalmazást nyernek, a póttartalékba helyeztetnek át.

A tanítói kedvezmény elnyerése iránti kérlően felszerelt folyamodványok, az illető állítási kötelezettségének tartama alatt, évente január vagy február hónapokban az illetőségi járási tisztviselőnél, vagy a fősorozás alkalmával a sorozóbizottságnál, legkésőbb azonban a besorozási év október 1-éig a járási tisztviselőnél benyújtandók.

Az iskolai szolgálatban való alkalmaztatás elérhetése céljából a tényleges szolgálat megkezdésének elhalasztásáért a felszerelt kérvényeket ugyanezen szabályok szerint kell beadni.

Ha valaki az illetőségi sorozójáráson kívül való állittatását kéri, egyuttal tanító gyanánt a póttartalékba való utaltatás kedvezményét, vagy tényleges szolgálata megkezdésének az iskolai szolgálatban való alkalmaztatás elérhetése céljából való elhalasztását is kérheti.

G) A védtörvény 20. §-a értelmében csak két évre terjedhető tényleges szolgálat kedvezménye.

Harmadik tényleges szolgálati évre (Vt. 8. §.) nem kötelezhetők azok az akár önkéntes belépés útján, akár ujonczállítás útján besorozott ujonczok, akik önkéntes belépésük napján, illetőleg legkésőbb annak az évnek október 1-én, amelyben életüknek 21-ik évét betöltik:

a) valamely állami vagy nyilvánossági joggal bíró nem állami középiskolának (gimnázium, reáliskola, polgári iskola) hat osztályát, vagy pedig

b) valamely állami, vagy nyilvánossági joggal bíró nem állami oly iskolát, amely az ipari, a művészeti, a műszaki, a kereskedői, a földművelési vagy erdészeti, a bányászati vagy kohászati szakra befejezett szakképzettséget nyújt, sikerrel elvégeztek.

Azok az iskolák, amelyek sikeres elvégzése erre a kedvezményre igényt nyújt, a védtörvényi

utasítás I. részéhez kiadott VI. mellékletben vannak felsorolva.

Külföldi tanintézetek bizonyítványai is igényt nyújtanak erre a kedvezményre, ha azoknak a belföldi hasonló iskolák bizonyítványaival való egyenértékűsége elismertetett.

Az erre a kedvezményre vonatkozó igényt legkésőbb a mindenkori előállítás alkalmával (fősorozáson vagy utósorozáson) be kell jelenteni. Aki ezt a bejelentést elmulasztja és mulasztását igazolni nem tudja, a kedvezményre való igényét elveszti.

A kedvezmény megadására irányuló kérvényeket az illetőségi járási tisztviselőnél vagy az illetőségi sorozóbizottságnál kell benyújtani.

Aki az illetőségi sorozójáráson kívül való állittatásért folyamodik, egyuttal a véderőtörvény 20. §-a szerint csak két évre terjedhető tényleges szolgálat kedvezményére való igényét is bejelentheti és igazolhatja.

Azoknak, akiknek ez a kedvezmény egy előző ujonczállításnál vagy önkéntes belépésnél már megadatott, újabb előállításuk alkalmával igényüket újból be kell jelenteniök.

H) Az egyévi önkéntesi kedvezmény.

Azok a hadkötelesek, akik a védtörvény 21—27. §-ai szerint az egyévi önkéntesi kedvezményre igényvel bírnak, igényüket vagy az előzetes önkéntes belépés alkalmával, vagy pedig a sorozásnál érvényesíthetik.

Azok, akik az egyévi tényleges szolgálat kedvezményét az állítás alkalmával kívánják elnyerni, teljesen felszerelt folyamodványaikat akár azon év február végéig, amelyben a fősorozásra felhívtak, az illetékes járási tisztviselőnél, akár sorozásuk alkalmával, orvosi megvizsgálásukat megelőzőleg, a sorozóbizottságnál tartoznak benyújtani. Az egyévi tényleges szolgálat kedvezményére vonatkozó igény legkésőbb a mindenkori előállaskor — legalább szóbelileg — bejelentendő, mert aki ezt a bejelentést elmulasztja s mulasztását igazolni nem képes, a kedvezményre való igényét arra az ujonczállításra elveszti.

Az egyévi tényleges szolgálat kedvezményére vonatkozó igényt azoknak a hadköteleseknek is be kell jelenteniök, akiknek ez a kedvezmény előzőleg önkéntes belépés alkalmával vagy egy előző ujonczállítás alkalmával már megadatott. Ezeknek, az igény újbóli bejelentése alkalmával azonban csak a járási tisztviselő aziránti bizonyítványát kell benyújtaniök, hogy a viszonyok változatlanul maradtak.

A guthi puszta templomhelyek meg- ásatása.

A városi muzeum, mindjárt amikor megnyitott, feladatává tette, hogy egymásután felkutassa és megásatja a Debreczen város határában fekvő puszták templom-helyeit. Annak a régi mondásnak igazságát vallva, hogy „saxa loquantur“ (a kövek beszélni fognak), — a város története megírásához még eddig nem ösmert új forrásokat kíván megnyitni ily módon. Mert, ámbár ezeket a puszta-templomhelyeket, századokon keresztül kincskeresők számtalanszor megbolygatták, de az ősi egyházak fundamentumai — ha egyéb nem is — tapasztalás szerint még megtalálhatók. Az alapfalak méreteiből, tégláiból, a templom a templom alaprajzából pedig megállapítható a templom építésének, néha átalakításának kora, a templom nagysága és stílusa. Minden ilyen ásatás a belőle levonható tanulságokkal egy-egy hiányzó oklevelet pótol. A napvilágra kerülő néma téglák megszólalnak és szavukat megértik a város multját kutató monographusok.

Muzeumunk 1905 óta, ebben a sorrendben a következő puszta-templomhelyeket tárta fel: Ohaton románkori templom és csucsiveskőri kápolna, Mátán a Bivalyhalomban románkori templom, Zámon románkori templom, Halápon románkori templom, Parlagon csucsiveskőri templom, Hortobágyon az Árkus vize melletti Köveshalomban a csécsi románkori templom, Monostoron románkori templom, Macson átmeneti kori templom maradványait. Az idén a város egyik, szabolicsmegyei külső birtokán, a beerdősített Guthon lévő templomrom környékének felkutatására került a sor. A guthi templom falai részben még ma is kiemelkednek a földből, öt méternél magasabban. Pedig már hozzávetőlegesen 650 esztendő minden viszontagságaival s harmadfélszáz esztendő óta, magánosan, védtelenül állva, még az emberek barbarizmusával is kell küzdeniök. Husz-huszonöt éve lehet csak, hogy a pusztuló építészeti emléket, amely a herpályi árpádkori, meg a zeleméri csucsives izlésű Csonkatornyok mellett Debreczen vidékén egyetlen középkori rom, — Debreczen város tanácsa gondviselés alá vette. Azóta akáczfák árnyékában árok és sövény veszi körül; roskadozó falait nagy jóindulattal, de kevés szakértelemmel készült pillérek támogatják. Most már nem lopkodják tégláit a szomszédos falvak lakosai. Mondják, hogy Nyir-Adonyban minden régi kémény a guthi templomok tégláiból épült.

A templom hajójának déli, nyugoti és északi falai állanak még, — a sarkokon erősen kiugró támasztó pillérekkel. A szentély felső

falaiból azonban semmi sem maradt meg. Alapzatán e hó 4—6. és 12. napjain kereste ki a muzeum őre. Kitűnt, hogy a 10·50 méter hosszú, 8·80 méter széles hajóhoz 4·80 méter hosszú, 6·60 méter széles egyenes-záródású szentély csatlakozott, melynek északi oldalán sekrestye épült. A meglévő déli falon látható köríves, keskeny ablakok is a románkori építkezés mellett tanuskodnak. A feltárt alaprajz, a téglák méretei, különösen pedig a hajónak diagonál irányban épült támfalai arra engednek következtetni, hogy a templom a XIII. század második felében, az építészet ugynevezett átmeneti korában épült. A templom belseje és környéke tele van, többnyire feldult csontvázakkal. Ezen romoknál folyt munka közben figyelmeztették az ásatást vezető muzeumőrt, az onnan két kilométernyire, a guthi telek majorja déli szögleténél fekvő téglatormelékes dombra. Mint-hogy régi oklevelek Nagy- és Kis-Guth nevű szomszéd falvakat emlegetnek, könnyű volt a másik Guthfalva templomának helyét keresni ezen a dombon. Csakugyan sikerült ott is kibontani egy árpádkori templom alapzatát. E templomocska méretei alig különböznek a nagy-guthi templométól. Egész hossza 15·50, a hajó szélessége 7·10 méter. Valamivel keskenyebb szentélye köríves záródású. A nyugoti főhomlokzat szögletein szintén diagonális irányt követő támooszlók állottak. Alapfalai 1·40 méter vastagok, téglái igen szélesek és vékonyak. Sekrestyéje nem volt. Oklevelek szerint Guth a Nyírség nagyobb részét uralta, igen gazdag és hatalmas Gut-Keled nemzetség ősi birtoka. A birtokközösség megszűnése után a nemzetség amaz ágának jutott, amelyből a már kihalt Balkányi, Daróczy, Guthi-Ország s a még most is élő Guthy családok származtak. Az 1289. évi osztozkodáskor van szó először Guthról, melynek északi része, hihetőleg Kis-Guth, Detrefia Rálé lett; Guth másik felét, a délit, talán a Nagy-Guthot pedig Farkas unokája Lőrincz, Pál nagybátyja tartotta meg. Valószínű, hogy ekkor tájban épült mindkét guthi templom. Bizonyos, hogy 1332—37 közt Guth parochiális egyház volt. Mert az ekorbeli pápai tizedjegyzékek a guthi plébánost is említik, aki a pápának szerény 3—4 garassal adózik. A török uralom idejében, 1549-ben Nagy-Guth 14, Kis-Guth 13 portát számlált; földes urai pedig Nagygyuthy Péter, Kisgyuthy Péter, Guthy Tamás, Bánky György és Nagy János. A 15 éves nagy háború (1593—1608) viharait valahogy kihevetre a már akkor reformátussá lett ősi Guth-falva; de Szejdi basa dulásai után nem tudott többé lábba állni. 1660-ban végképen lakatlanná vált. Debreczen városa Guthy Zsigmond és Kemény Jánosné Lónyai Anna részeit

már 1660—1681 között megszerezte, egyelőre zálogjogon. Ma csaknem az egész puszta Debreczen város birtoka.

M. kir. posta- és távirdaigazgatóság Nagyvárad.

59,400—1913.

Figyelmeztetés

a postai csomagok célszerű csomagolása, helyes címzése stb. tárgyában.

A karácsonyi és ujévi rendkívüli csomagforgalom ideje alatt a küldeményeknek késedelem nélkül való kezelése csak úgy biztosítható, ha a közönség a csomagolásra és címzésre vonatkozó postai szabályokat betartja.

Különösen szem előtt tartandók a következők:

1. Pénzt, ékszert, más tárgyakkal egybe csomagolni nem szabad.

2. Csomagolásra faláda, vesszéből font kosár, viaszos- vagy tiszta közönséges vászon, kisebb értékű és csekélyebb súlyú tárgyakkal pedig erős csomagolópapir használandó.

Vászon- vagy papirburkolattal bíró csomagokat, göb nélküli zsineggel többszörösen és jó szorosan átkötni, a zsineg keresztelési pontjain pedig pecsétvisszal lezárni kell.

A pecsételésnél vésett pecsétnyomó használandó.

3. A címzésnél kiváló gond fordítandó a címzett vezeték- és keresztnevének vagy más megkülönböztető jelzések (pl. ifjabb, idősb özvegy stb.), továbbá a címzett polgári állásának vagy foglalkozásának és lakhelyének pontos kitételére; a Budapestre és Wienbe szóló küldemények címirataiban, ezenkívül a kerület, utca, házszám, emelet és ajtó-jelzés stb. kiteendő.

A rendeltetési hely tüzetes jelzése (vármegye) s ha ott posta nincs, az utolsó posta pontos és olvasható feljegyzése különösen szükséges.

4. A címet magára a burkolatra kell írni, de ha ez nem lehetséges, úgy a cím fatáblácskára, bőr-darabra vagy erős lemezpapírra irandó, melyet tartósan a csomaghoz kell kötni.

A papirlapokra irt címeket mindig egész terjedelmében kell a burkolatra felragasztani.

Felette kívánatos, hogy a feladó nevét és lakását, továbbá a címirat összes adatait feltüntető papirlap legyen magában a csomagban is elhelyezve arra az esetre, hogy ha a burkolaton levő címirat leesnék, elveszne vagy pedig olvashatatlaná válnék, a küldemény bizottsági felbontása útján, a jelzett papirlap alapján, a csomagot mégis kézbesíteni lehessen.

Kívánatos továbbá, hogy a feladó saját nevét és lakását a csomagon levő címirat felső részén is kitüntesse.

5. A csomagok tartalmát úgy a címiraton, mint a szállítólevélen szabatosan és részletesen kell jelezni.

Budapestre és Wienbe szóló élelmiszereket, illetve fogyasztási adó alá eső tárgyakat (husnemű, szeszes italok stb.) tartalmazó csomagok címirataira, nemkülönben az ilyen csomaghoz tartozó szállítóleveleken a tartalom, minőség és mennyiség szerint kiirandó (pl. szalonna 2 kgr., 1 pulyka 3 kgr., 2 liter bor stb.)

A tartalom ily részletes megjelölése a fogyasztási adó kivetése szempontjából szükséges és az a gyors kézbesítést lényegesen előmozdítja.

Nagyvárad, 1913 november hó 23.

Siket s. k.

MIRROVÁG.

— **Közgyűlés.** Városunk törvényhatósági bizottsága október 28- és 29-én tartotta rendes közgyűlését. A közgyűlés lefolyását technikai okok miatt lapunk legközelebbi számában hozzuk.

— **A miniszterelnök diszpolgári oklevelének átadása.** Debreczen sz. kir. város küldöttsége f. hónap 25-ikén vitte fel és adta át gróf Tisza István miniszterelnöknek a diszpolgári oklevelet. A küldöttségben Domahidy Elemér főispán és Kovács József polgármester vezetésével mintegy 50-en vettek részt. A küldöttséget az ünnepeltnek Domahidy Elemér főispán tartalmazó beszéddel mutatta be, majd Komlóssy Dezső üdvözölte a miniszterelnököt. Majd Kovács József polgármester szép beszéddel átadta a diszpolgári oklevelet. A miniszterelnök hosszabb beszédben válaszolt az üdvözlésekre, biztosítván Debreczent változhatlan ragaszkodásáról és jóakarataról. Az ünnepi lakomán Debreczen részéről Szávay Gyula kereskedelmi és iparkamarai titkár mondott szellemes áldomás-beszédet. Gyönyörű szavakban aposztrofálta Tisza István gróf életét és működését Baltazár Dezső dr. püspök. Kölcsey Sándor dr. tb. főügyész lelkes köszöntője után Szentessy János biz. tag üdvözölte a miniszterelnököt.

— **Kinevezés.** Domahidy Elemér főispán a törvényben gyökerező jogánál fogva Mayer Jenő kereskedőt, bizottsági tagot Debreczen sz. kir. város számvevőjévé nevezte ki.

— **Színház.** Nemrégem megemlékeztünk a Mezey Béla színtársulatáról és pedig elismerőleg. Nézetünket igazmondásával megpecsételte a szín-

ügyi bizottság, mely legutóbb tartott ülésében szintén elismerését nyilvánította Mezey Béla működése felől. És valóban Mezey Béla a legnemesebb ambícióval igyekszik a színházlátogató közönség igényeit kielégíteni. Egymás után adja elő az új darabokat, melyeket drága pénzen szerez meg azért, hogy lépést tartson a fővárosi színházak repertoárjával. Arról természetesen az igazgató nem tehet, hogy ezen új daraboknak legnagyobb része vásári munka, tartalmatlan, szellem nélküli alkotások. Előadja azonban ezeket, mert ha meg nem szerezné, akkor ez ellen emelnének kifogást. Meg vagyunk győződve, ismerve Mezey Béla művészetszerető lelkét, hogy szívesen és sürűbben adna elő klasszikus darabokat, a régi népszínművek gyöngyeit, ma azonban a francia selejtes színműirodalom tartja fogva a kedélyeket. Dicséretére legyen mondva Mezeynek, ezen jobbra könnyű tartalmu darabokat gondos betanulással, társulatának legjobb erőivel adja elő úgy, hogy míg a silány belső tartalmón sokszor elmosolyodunk, sőt nem egyszer boszankodunk, addig a jó előadásokban gyönyörködünk és szinte csodálkozunk, hogy a színészek lelket tudnak önteni ezekbe a gyarló termékekbe. *Nagy Aranka, Bányai Irén, Borbély Lili, Oláh Gyula, Kassay, Madas, Bérczy* és a többiek művészi tudásukkal igyekeznek a legjobb előadásokat produkálni. Mezey Béla igazgató újabban ismét megszerzett nagydíjak árán több új darabot, melyekből már serényen folynak a próbák. Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy a színházi szerződésnek az igazgató javára történő revideálása folyamatban van, ami igen méltányos dolog a Mezey Béla becsületes törekvéseinek könnyebb tételére.

— **Olvasóinkhoz.** Lapunk legutóbbi számában „A szárazföldi éghajlat hatása a növénytermelésre és állattenyésztésre” című közleményben néhány értelemzavaró sajtóhiba csuszott be, melyeket a következőképen helyesbitünk és pedig: Az első hasáb második bekezdésében pitáng helyett *pizáng*; a harmadik bekezdés utolsóelőtti sorában elpusztítja helyett *elpuhitja*; a második hasáb második bekezdésében hasonló évi hőmérséklettel helyett *hasonló szélességi fokkal*; a negyedik hasáb második bekezdésében nemi idegei helyett *szemidegei* olvasandó; épúgy a hirrovatban számtelenség helyett *faültetés* és fertőzésének helyett *fejlődésének* olvasandó.

Hajdu vármegye és Debrecen sz. kir. város főispánja.

520—1913. V.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen szabad királyi város törvényhatóságánál újonnan szervezett s az alábbi határidő után tartandó legközelebbi törvényhatósági bizottsági közgyűlésen az 1908. évi XXXVIII. t.-cz. 6. §-a értelmében választás útján betöltendő V., VI., VII. és esetleg megüresedő kerületi tiszti orvosi állásokra ezennel pályázatot hirdetek.

Ezek az állások évi 2600 korona fizetés, 800 korona lakbér, 800 korona városi pótlék és 2000 korona fuvarátalányból álló javadalma-zással vannak egybekötve. Ezen kívül a kerületi orvost megillető a város területére érvényes beteglátogatási és halottkémlelési díj. A kerületi orvos köteles a fuvarátalányból állandó fogatot tartani.

A megválasztott köteles állását 1914 január hó 1-ső napján elfoglalni, s azon kerületben lakni, amelyik kerület orvosává megválasztatott.

Felhívom mindazokat, kik ezekre az állásokra pályázni kívánnak, hogy orvostudori oklevelükkel, tiszti orvosi képesítést igazoló bizonyítványukkal, születési bizonyítványukkal s egyéb eddigi működésükről szóló okmányaikkal felszerelt s kellően felbélyegzett pályázati kérvényüket hozzám, mint a kijelölő választmány elnökéhez folyó évi december hó 6. napjának délelőtt 12 órájáig annyival is inkább nyujtsák be, mert későbbben érkező pályázati kérvények figyelembe vétetni nem fognak. Meg kívánom jegyezni, hogy pályázók pályázati kérvényükben kötelesek határozottan megjelölni, hogy melyik kerületi orvosi állásra pályáznak.

Debreczen, 1913. évi november hó 15-én.

Domahidy Elemér,
főispán.

Pályázati hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város törvényhatósága 1914-ik év január 1-től kezdve 9 új kerületi szülésznői állást szervezett, melynek, valamint a lemondás folytán megüresedett 1 szülésznői állásnak betöltése céljából ezennel pályázatot hirdetek.

A betöltendő szülésznői kerületek mind a város külterületein fekszenek, melyeknek a megválasztottak közötti beosztása az én kötelességem s jogom.

A pályázati kérvények nálam 1913. évi december 10. adandók be. A választást az

1913. évi december hóban megtartandó városi közgyűlés eszközli az egészségügyi bizottság jelölése alapján.

A kerületi szülésznők kötelességeit a város ez alkalomból módosított szervezeti szabályzata és a bábgyakorlatról szóló szabályrendelet állapítja meg. Kiemelem, hogy minden kerületi szülésznő saját kerületének meghatározott helyein köteles lakni.

Javadalmazás: a város házipénztára által negyedévi részletekben kifizetendő évi 300 kor., továbbá a most elintézés alatt álló bábgyakorlatról szóló szabályrendeletben megállapított működési díjak.

A pályázati kérvényekhez melléklendők:

1. Magyarországi szülésznői oklevél hiteles másolata.

2. Születési bizonyítvány.

3. Erkölcsi bizonyítvány.

4. Egyéb eddigi működést igazoló bizonyítványok.

A megválasztottak kötelesek állásaikat 1914. évi január hó 1-ső napján elfoglalni.

Kovács József,
polgármester.

21,875—1913.

Mirdetmény.

Debreczen sz. kir. város határában levő Nagycsere vasuti állomás kibővítéséhez szükséges a vonatkozó kisajátítási tervben és összeírásban tüzetesen körülírt földterületekre a m. kir. kereskedelmiügyi miniszter ur 66,559—1913. sz. határozatával a kisajátítási jognak az 1881. évi XLI t.-c. 5. és 11. §. alapján engedélyezése mellett a törvényes kisajátítási eljárás ugyanezen törvény 32. §-a értelmében elrendeltetett. E miniszteri rendelet folytán Debreczen szab. kir. város közigazgatási bizottsága 1140—1913. kb. sz. határozatát a kisajátítási terv megállapítása s egyáltalán az idézett törvény 33—40 §. értelmében lefolytatandó eljárás határidejéül 1913. évi december hó 19-én délelőtt 9 órájára Debreczen sz. kir. város székházának kistanácstermébe tűzte ki.

A vonatkozó kisajátítási terv és összeírás Debreczen sz. kir. város Tanácsa kiadóhivatalában — városháza, emelet 26. ajtó — f. évi december elsejétől 15-éig 15 napi közszemlére kitétetett, ahol az érdekeltek által megtekinthetők.

Az eljárás lefolytatására kiküldött bizottság a kisajátítási terv megállapítása felett akkor is érdemi határozatot hoz, ha az érdekelt felek közül senki sem jelenik meg.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsának 1913 november 17-én tartott üléséből.

A városi Tanács.

403—1913.

Mirdetmény.

Debreczen-Temesvár-Báziási állami közutnak Debreczen szab. kir. város határában eső szakaszra vonatkozó helyszínrajzot, műleirást és törzskönyvet a bizottság a f. évi január hó 7-én 1037—912. kb. sz. a. kelt határozatával hitelesítette és ezen hitelesítést a kereskedelmiügyi m. kir. miniszter 1913. évi április hó 28-án kelt 7026—I.-C.-1913. sz. rendeletével megerősítette.

Ezek alapján az 1890. évi I. t.-c. 68. §. 3. kikezdése értelmében fentnevezett határozat és törzskönyvi művelet 1913. évi november hó 30. napjától 1913. évi december hó 30-ik napjáig a debreczeni m. kir. államépítészeti hivatalnál közszemlére tételnek ki s ott ezen időn belől bárki által megtekinthetők.

Felhivatnak tehát mindazok, kik magukat ezen közigazgatási uton hozott jogerős határozat, illetve eljárás által magánjogaikban sértve érzik, hogy a hitelesített összeírás, térkép és törzskönyv megtekinthetésére nézve a fentiek szerint eszközölt kitétel lejárt napjától számított 3 év alatt igényeiket a törvény rendes útján annál inkább érvényesítsék, mert ezen határidő elteltével magánjogi igények többé nem érvényesíthetők.

Debreczen, 1913. évi november hó 5-én.

Kovács József,
polgármester,
főispán távol.

Debreczen szabad királyi város polgármesterétől.

3497—1913. eln.

A m. kir. belügyminiszteri 136,000—1912. sz. a. kelt rendelet alapján közhírré teszem, hogy a Debreczenben megjelenő „Debreczeni Független Ujság” című politikai napilapnak Debreczen szab. kir. város területén 1914. évi január hó 8-ig való elárusításához engedélyt adtam.

Debreczen, 1913. évi okt. hó 14-én.

Kovács József,
polgármester.

Hirdetéseket

„A Város” részére felvesz

a kiadóhivatal

Kossuth-utca, Városház épület.

